

STUDENTENTS

IZNĀK 2 REIZES
MĒNESI

AKADEMISKĀS DZĪVES LAIKRAKSTS

NUMURS MAKSĀ
10 SANT.

K. Branta un K. Upešlejas nodibināts 1922. gadā.

Redakcija un kantors
Rīgā, Gildes lauk. 4, dz. 4. Tālr. 24065. Runas stundas: svētdienās no
11—12, pirmdienās no 18—19.

Pasta adrese: Rīgā, Pasta kaste Nr. 70. Pasta tek. rēķ.: 424. Gada abonem.: Ls 2,—
Sludinājumu maksa: priekšpusē 90 sant., tekstā 60 sant., sludin. daļā 20 sant., par
petitindīgu + 5% sludinājumu nodoklis.

№ 226.

Piektdien, 1935. g. 1. novembrī

XIV. ak. g.

Brastiņu Ernests.

Tautietis un tautībnieks.

Par tautieti saucams ikviens kādas tautas piederīgais. Tauta ir šādu tautiešu brālība. Saprotams, ka šīs brālības interesēs ir, lai tautas brālis būtu krietns brālis. Krietns nevien kā brāļu saimes loceklis, bet arī kā cilvēks vispār. Tādēļ katrai tautai var būt vairāk vai mazāk skaidri izteiktas prasības, kādam jābūt tās tautietim. Šo tautieti tad nu cenšas veidot tautas sabiedriskie uzskati, vispārības doma, aizspriedumi un tradīcijas. Tas notiek ģimenē, draudzē, sabiedrībā, valstī. Par šo daudzkārt vēlamu, pilnvērtīgu tautieti dzied dziesmiņi, sludina morālisti, tēlo rakstnieki un gādā audzinātāji.

Tautas ir dažādas savā dvēseles satversmē un tādēļ dažāds ir ikvienas tautas tautieša tips. «Nacionāltips» — mēdz saukt šo ideālo tautieti, kam piemīt savas tautas parastās vēlamās īpašības un īpatnības. Tas ir krievu «Russkij čelovek», vācu «Der Nordische Mensch», angļu «Englishman». Tautas nevien jūt, bet arī zina, ko nozīmē tie nosaukumi pašu mājās.

Tautietis ir tas, kā tautība ir vienmēr bijusi par saistīgu noslēpumu, kas ierosina. Vēlamākais tautietis ir simtprocentīgais somis, latvietis, vācietis vai žīds. Nav jādama, ka tautieša vārdu drīkstētu bez pārmetumiem valkāt ikviens, kas ietelp tautā, būdams ar niecīgu tautības daudzumu. Tautietis ir jēdziens, aiz kuŗa stāv ideāltips, paraugcīvēks, pilnības tīkotājs, nevis kuŗa katra maznozīmīga dzīva būte.

Tautietim ir vismaz spēcīgi attīstīta tautas piederības sajūta, kas var pāriet piederības apziņā un tautiskuma cieņā. Tādēļ tautietis var būt ikviens ar tautību apdāvināts cilvēks, neatkarīgi no viņa izglītības, rocības un sabiedriskā stāvokļa. Katra cilvēka tautisko būtību noteic kā iedzimtie bioloģiskie dēkļi, tā arī paša iegūtie vai ieadzinātie vadītāji principi. Ko nav devusi iedzimtība, to var pa daļai dot izglītība. Lūk, kapēc izglītotais tautietis, ja tas tautiski izglītoti, ir visaugstvērtīgākais tautietis ikvienai brālīgo tautiešu saimei, ko sauc par tautu.

Tautas visizglītotāko daļu parasti dēvē par inteliģenci; tā ir tautas garīgā virsotne, tās košākais zieds. Izglītotiem tautiešiem vajadzētu būt savas tautas tipiskākiem paraugiem. Laimīga tā tauta, kur tas patiesi tā ir. Bet nelaimīga tautu ir vairāk, to par kuŗas inteliģenci parasti tiek turēti pulciņš diezgan patukšu cilvēku, kas izglītoti savai tautai svešā garā.

Tauta, kas pati izglītojusi savus dēlus, var prasīt, lai tie būtu tiešām tautas sapratīgā daļa, kas domā. Tautas masai piemīt tautiskās jūtas, bet tautiskā apziņa ir izglītoju tautiešu piederums. Katram izglītotam tautietim jābūt personībai, kas apzinās savas darbības mērķus un principus.

Tautiskas personības pilnu tautieti, kas skaidri apzinās savas tautas mērķus, kas nes sevī atbildības jūtas par tautas nākotni, kas nopietni grib tautas likteņus veidot, raudzīdamies uz tās augstvērtīgiem, to mēs saucim par tautībnieku. Nacionālists ir cits nosaukums šim tautībniekam, kas dzīvo un strādā tikai tautai. Tautībnieks ir viens no tautiskā cilvēka krietnākiem pārstāvjiem. Tas ir cīnītājs, idejas kareivis, tautisma izpildītājs. Tautībnieki ir laudis, kas spēj, grib un prot rīkoties visās tautas un zemes vārdā. Tie ir laudis, kuŗos visas tautas aprin-

K. Melders.

Portreja.

Alfreds Miltiņš.

Dažas domas par studentu padomes uzņēmumiem

(Sakarā ar Studentu virtuves 15 gadu jubileju.)

Studentu virtuve oktobrī nosvinēja 15. g. darbības jubileju. Virtuve uzsākusi savu darbību 1920. g. 1. aug. pie Sieviešu palīdzības korpusa ar pēdējā materiālu atbalstu. 1921. g. virtuve pāriet pie «Amerikas ķēķa» un 1922. g. rudenī pāriet uz jaunām telpām Tērbatas ielā 15, kur notiek galīgā virtuves noorganizēšanās un stabilizēšanās.

Ražīgākais Stud. virtuves posms sākas ar 1927. g., kad atveras durvis l. Vērmanes dārza paviljonā ierīkotām virtuves telpām. Šais telpās virtuve darbojas vēl tagad un pēc jubilejā sniegtā darbības pārskata redzams, ka tā godam attaisnojusi uz sevi liktās cerības un pildījusi uzdevumu, ko no tās gaidījuši studenti. Galvenais virtuves pienākums ir apgādāt studentus ar brīvpusdienām resp. brīvzupām.

Kā virtuve to veikusi, vislabāk pierāda skaitļi. Pusdienas par pazeminātu maksu vai zupas par brīvu sāka izsniegt 1923. g. 15. februārī. Sākumā brīvzupu dēļ ienākuši tikai 2 lūgumi, bet semestra beigās brīvzupas izsniegtas jau 85 personām. Visus šos gadus lūgumu skaits ir vairojies. Pēdējos semestrus virtuve ir spējusi izsniegt brīvzupas visiem studentiem, kas vien tās lūguši, un šo lūdzēju skaits ir ap 300. Visā virtu-

das — zemnieks un strādnieks, tirgotājs un ierēdnis — ir it kā kopā sakusušas viengabalīgā, gudrā tīkumīgā darbībā un izturīga tautieša tipā. Bez šāda tautībnieka tauta var palikt bez augstāka saprāta un krietnākas morāles.

Ikviens tautietis var tapt par tautībnieku, par savas tautas gara pilnvarnieku. Tautietim tikai jāizkoptas par tautisku personību, kam tautisks pasaules un dzīves uzskats, ko devusi tautiskā izglītība kā augstāko personības vaiņagojumu.

Latviešiem jāpārvēršas tautiešos, bet tautiešiem jātop par tautībniekiem. To prasa no mums visiem latviskais viedoklis.

ves pastāvēšanas laikā ir izsniegtas par brīvu 218.000 porcijas par 63.000 latiem, pie kam pēdējā gadā vien izsniegtas 34.000 porcijas par 8.500 latiem.

Virtuves mēneša apgrozījums caurmērā 1920. g. ir bijis Ls 500,—, bet 1935. g. Ls 30.000,—. Augstākais mēneša apgrozījums ir Ls 37.000,—, bet augstākais dienas apgrozījums Ls 3.600,—.

Virtuve iegādājusī vairākas modernas mašīnas produktu apstrādāšanai, un virtuves kapitāls sasniedz Ls 46.000,—. Algoto darbinieku skaits 1935. g. ir 78. Virtuve nodedzina 3 sterus malkas dienā, t. i. 36 vagonus gadā.

Par l. Vērmanes dārza paviljona remontiem 8 gados izdoti Ls 63.000. Patlaban virtuves tekošajā rēķinā noguldīti Ls 15.000,—. Aizdots Studentu grāmatnīcai Ls 5.500,—. Izsniegts pabalsts Universitātes sportam Ls 750,— un O. S. kreditēts par Ls 1.650,—.

No šī īsā pārskata redzams, ka virtuve visu pastāvēšanas laiku, saimniekodama bez ārējiem pabalstiem, ir spējusi vienmērīgi paplašināties un pie tam atvēlēt vēl prāvus līdzekļus trūcīgo studentu uzturam un citu Stud. padomes uzņēmumu kreditēšanai.

Minētais pierāda virtuves lielo saimniecisko nozīmi un spēju dzīvot. Līdz ar to pats par sevi mostas jautājums: vai tas ir viss, ko Studentu virtuve spēj sniegt un ko vēl mēs varētu no tās prasīt?

Uz to man kā Studentu virtuves komisijas loceklim, kas diezgan labi pazīst šī uzņēmuma darbību, jāsaka, ka virtuve varētu trūcīgos studentus atbalstīt vēl daudz jūtāmāk kā ar brīvzupām vien, ja tikai paši studenti to vēlētos un pietiekošā mērā par to interesētos. Apskatot jautājumu, ko mēs no virtuves varētu prasīt, ir jārunā vispārīgi par studentu vajadzībām. Man gribētos visas tās vajadzības, kas jāapmierina, lai materiāli slikti apgādāts students varētu netraucēti veikt studiju darbu universitātē, sadalīt divās grupās.

J. Sauja.

Skeptiķa domas.

Nestāstiet bērniem, ka laime ir zelts, ka laimi var paņemt un azotē bāzt, tēlojiet dzejās tik bērības dienas, kad ilgas vēl klusas un acis tik dzirdras un dzīve plūst lēni kā padebess. Nestāstiet bērniem par kvēli un kaisli, vērts nav, lai pazīst tie pelēko plūsmu, kas skaisto apkaisa pelniem un pīšļiem un cēlumam uzdveš smieklus tik īgnus, ka saltumā sastingst bērniņa sirds.

Pie pirmās grupas — nepieciešamām vajadzībām piederētu nodrošināts uzturs, pietiekoša gādība par medicīnisko palīdzību un gādība par to, lai students varētu iegūt lētas, labas grāmatas, lekcijas un mācības līdzekļus. Pie otrās grupas pieņemamām vajadzībām piederētu — studentu apgādāšana ar dzīvokļiem, labām vingrošanas telpām, dot iespēju nodarboties ar treniņiem un rekordu sportu. Apskatot Studentu padomes darbu pagājušos 15 gados, nevar sacīt, ka pirmajā vietā būtu cenšanās gādāt par studentu pirmo, nepieciešamo vajadzību apmierināšanu. Daudz ir runāts par internātiem, kas Rīgas apstākļos savu eksistenci neattaisno, sporta zālēm, peldu baseiniem. Daudz ir spriests par to, par cik vēl varētu palielināt nodevu studentu pašvaldības, sporta un ārstniecības vajadzībām, bet nav pietiekoši daudz strādāts pie tā, lai šī nodeva nebūtu nemaz jāmaksā.

Vieta, kur varam meklēt līdzekļus studentu nepieciešamo vajadzību apmierināšanai, ir tie Studentu padomes saimnieciskie uzņēmumi, kas saimnieko ar skaidru peļņu t. i. Studentu virtuve un pa daļai arī Studentu grāmatnīca. Šiem uzņēmumiem vajadzētu piegriezt vajadzīgo vērtību un sniegt iespējamo atbalstu, tad to peļņa ne tikai divkāršotos, bet gan desmitkāršotos un rastos iespēja «brīvzupu» vietā izsniegt labas pusdienas un vakariņas, kā arī segt trūcīgo studentu ārstēšanas izdevumus, un vēl atliktu līdzekļi pieņemamo vajadzību apmierināšanai. Lai to panāktu, daļa kapitāla, kas savāktas studentu nama celšanai, jāizlieto studentu saimniecības ēkas celšanai, kurā atrastos telpas Studentu virtuvei, Studentu grāmatnīcai, frizētavai un pāris zāles obligātai veselības vingrošanai. Ēkai jābūt pilsētas centrā, tādā vietā, kas bez lūkuma visiem sasniedzama, jo lielākā virtuves peļņa nāk no privātiem apmeklētājiem. Vislabākā vieta šādai ēkai ir tagadējā l. Vērmanes dārza paviljona vieta. Ēku varētu celt divstāvu, piemērotā stilā, ar ko iegūtu un nevis zaudētu arī dārza labais izskats.

Projekts novietot virtuvi studentu namā, kas, bez šaubām, atradīsies tālāk no dzīvās satiksmes ielām kā Vērmanes dārzs, neiztur kritiku, tāpat kā neiztur kritiku pati vajadzība celt studentu namu tādā veidā, kā tas līdz šim projektēts. Studentu virtuves aizceļšana no l. Vērmanes parka rajona nozīmē virtuves darbības stipru samazināšanos, ja ne pilnīgu likvidāciju, un līdz ar to zūd arī cerības par trūcīgo studentu atbalstīšanu un vispār studentu nepieciešamo vajadzību apmierināšanu pašu spēkiem.

Telpu trūkuma dēļ man nav iespējams šai rakstā savas domas pietiekoši pamatot ar skaitļiem, bet to nemaz neturu par savu uzdevumu, jo ikkatrs, kam patiešām rūpēs trūcīgo studentu labklājība, varēs pats aplēst un pārliecināties par izteikto domu pareizību. Gribu tikai ierosināt kommitētoju domas zināmā virzienā un cerēt, ka attiecīgās amatpersonas saklausīs trūcīgo studentu saucieni.

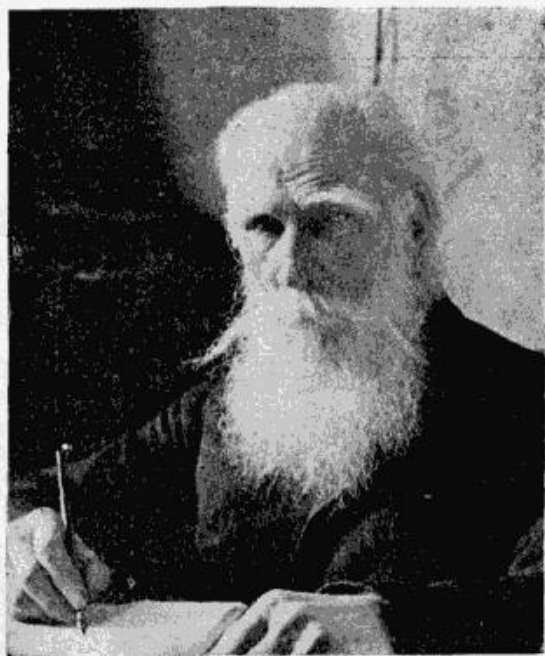
K. Kurcalts.

Krišjāni Baronu pieminot.

Sā gada 31. okt. paiet simts gadu no Kr. Barona dzimšanas. Ir aizslidējis vesels gadu simts latviešu tautas attīstībā, kas laimīgā kārtā ar sākumu iesniedzas kļaušu laikos, kad latviešu tauta-bārenīte sveša kunga gaitās iet, bet ar 1935. g. 31. okt. tas var sveicināt mūs mūsu tautas burtnieku pili — gaismas pils ir augšā cēlusies!

Bet šī sasnieguma doma lai mūs nekavē vecos cīnītājus godināt, kas no kļaušu rijas nākdami, kā kūļēji arī loloja domu par savas tautas pavasari, kas pirmie izgāja ar sētuvēm piecos un sēja savai tautai druvas, kas vēl tagad zel. Šo pirmo sējēju pulkā saskatāms ir arī Kr. Barons. Viņš kā viens no mūsu tautas varenajiem gariem ir arī dzīvojo gaitās zemes dzīvē nostaigājis vai kritiskākos momentus šai beidzamajā gadu simtā kopā ar savu tautu, vienmēr iesāktu darbu darīdams.

Kr. Barona biogrāfija šie nebūs jā-sāk ar šūpuli kļaušnieku rija, vai dūmu istabiņā, bet ar 1856. g., kad Barons iziet ar saviem rakstiem tautā. Šie piecdesmitie gadi ir ievērojams laiks mūsu tautas kultūras dzīvē, jo tad iesākās atklātas cīņas par tautas likteni. Šai cīņā piedalās arī Barons: viņš raksta presē — «Mājas Viesi» par sauli, zvaigznes un skriešanu pa gaisu. Bet otrā gadā t. i. 1857. Barons tai pašā organā raksta jau par igauņu tautas dīes mām, dod padomus meitiņām, raksta par planētām, kas mūsu saulei pieder, par niekiem, kas nav nieki, jeb zemes un viņas iedzīvotāju aprakstīšana no kāda mēnesnieka, par komētām, par dzīvu radījumu valodu dabā, par pērkonu, par dziesmu iemantošanu, par stārku dzīvi, valodu un tikumu. 1859. g. Kr. Barons publicē grāmatiņu par mūsu tēvuzemes aprakstīšanu. No 1859. līdz 1862. g. Barons vairs neraksta presē, jo ir cīņa sākusies — jaunie latvieši savus gaismas pulkus savēl kopā un apbruņo: cīņa sākas 1862. g. Latviešu pulki ir savilkti Pēterpilī, uzbrukums sākas ar «Pēterburgas Avīzēm». Šai cīņā kā varonīgs karavīrs ir cīnījies arī Kr. Barons un ļoti zīmīgi, ka starp cītiem uzrakstījis arī rakstu «Mūžīgs kaļa lauks». 1862. g. cīņa ir vareni sīva, jo latviešus no visām pusēm ir

apsēduši stipri un labi apbruņoti ie-naidnieki. Ap 40 rakstu visdažādākos virzienos minētā gadā publicējis Kr. Barons. Arī 1863. g. latviešu pulki cīnās ar lielu dedzību, un tauta tos saprot. Ne mazāks ir arī šai gadā publicēto rakstu skaits, kušos Kr. Barons gan ar humoru un satīru cīnās pret visādām nebūšanām, gan dod padomus tautai. Bet 1864. g. rakstu ir daudz, cīņa ir vēl asāka un traģiskas pilna, jo arī pretinieki ir paguvuši attīstīt uzbrukumus. Latviešu pusē šai cīņā karstumā krīt J. Alunāns un Kr. Barons raksta piemiņu aizgājušajam tautas brālim. Sērām par Alunānu pievienojas arī sēras par savu tautu, jo «Pēterburgas Avīzes» 1865. g. nevar iznākt. Nu atkal latviešu cīnītāji izklist, bet katrs at-sevišķi cīnās tomēr visos darba lau-kos. Kr. Barons tomēr vairs tik dzīvi nepiedalās presē, jo sācis savu mūža darbu — latviešu tautas dziesmas vākt un kārtot. Daiņu kārtōšanas darbā ir pienākusi tagadne un šķiet vēl neilgi tas laiks, kad viens no pirmajiem cīnītājiem staigāja pa izcīnīto zemi, redzēja, ka tiešām viņa sēkla — mazais kalna avots — ir sa-niedzis auglīgas druvas, kas visap-kārt zel, zaļo, kuplo un zied.

Un ja tagadne prasīt prasa pēc nacionālā elementa dzīvē un darbos, tad arī varam vēlēties, lai zinātne tagad ceļ gaismā latviešu tautas dzes-jas vērtības, jo tās ir lielas un dār-

gas visos tos lokos, kušos tās radu-šās. Daiņai pieder tas lielais spēks, kas ir saturējais latviešus kopā — daiņa ir tautas vienotāja ne tikai ar savu melodiju, bet arī ar vārdiem un valodu. Vēl tagad taču daiņu pētī-tāji aizrāda, ka daiņu valoda nav vis-zema, bet augsta un tāda, kas svēt-kos lietojama. Šī dziesmu va-loda nav ļāvusi tautai iz-klist, bet turējusi tautu kopā: viena apgabala kul-tūru saistījusi ar otra, li-kusi pirmā izlokšņu runā-tājiem mācīties vienu ko-pēju izlokšņi, kopēju dzie-smu valodu, ko tagad sa-prot visa tauta.

Bagāts ir Kr. Barona darbs, jo visa tauta to ir radījusi, un tagad šo pūru var izdalīt visām dzīves nozarēm un arī zinātnēm, kā to bite dara ar savu medu.

Bitīt deva savu meitu
Par deviņi novadiņi:
Trīs dienīgas medu cēla
Deviņām laiviņām.

Bet lai tagadne nav tikai saņēmēja, jo Barona darbu var godināt atkal darbs, tāpēc uz saules lēkta pusi — darbu vērsam skatus.

Vienotnes «Zaļā zeme» III. darbu izstāde.

Studenšu vienotnes «Ausma» mitekli, plkv. Briža ielā 10 no 27. X. — 3. XI. š. g. atklāta «Zaļās zemes» III. darbu izstāde.

Mūsu vecākās paudzes mākslinieku darbi kvalitatīvi arvienu vairāk sāk attāli-

nāties no mākslas uzdevumiem — nenosa-kāmos tālumos «aiz zvaigznēm»... Par to varam pārliecināties pēdējā «Sadarba» iz-stādē Rīgas mākslas muzejā. Un būtu, bez šaubām, ļoti skumīgi ap sirdi, apzinoties vie-nīgi šai paspārnē attīstamies latviešu pre-tenzijas mākslā — tik sinepju grauda lie-lumā tās tur sāk sarauties. Bet, par laimi, Rīgas mākslinieku grupas spēcīgā un tai līdzīgu organizāciju darbība neļauj pie-mums sarukt mākslas lietai.

«Zaļā zeme» ir, varbūt, visjaunākā no kaut cik vēra jēmamām jaunām mākslinieku organizācijām. Tieši tādēļ apmeklētāju ap-ņem tikama pārsteiguma sajūta «Zaļās ze-mes» 14 autoru 50 darbu izstādē, vērtējot un nākot pie atziņas, ka šie cenšas neattāli-nāties no nopietnas glezniecības. Ja iepriekš-ējā zaļzemešu darbu izstādē vēl bija vēro-jami kādi nelīdzenumi, tad tagadējā tie jau ievērojami aizvirzīti uz sasniegumu līnes. Izstādes dalībnieki kopsummā ļoti progře-sējuši.

Pirmā vietā minams Jēkabs Sprin-gis. Viņa trīs liela apmēra kompozīcijas «Pašportrejs», «Sacha partija» un «Priekš-pilsēta» noteikti liecina par autora glezno-tāja kvalitāti to labāko. Sevišķi atmiņā ie-spiežas «Pašportrejs» un žanra glezna «Sacha partija», kas teicami izturētas toņos un spēcīgi komponētas. Roberts Stā-rostis, kas iepriekšējā «Zaļās zemes» iz-stādē reprezentējās ar vairākām interesanti kontrastainos plankumos traktētām aina-vām, šoreiz mazāk izdevīgi parādījies. Taču Stārosta «Klusā daba», «Pašportrejs» un «Zīmējums» pieskaitāmi zaļzemešu darbu grupējuma nozīmīgākām puantēm. No četriem Jūlija Viļumaiņa darbiem divi — «Amata» un «Vecā Jelgavas iela» — visvairāk iepriecina. Pirmā jau redzēta (arī «Puķes») š. g. rudens sezonu atklājot, Mūk-salas mākslinieku biedrības izstādē kur, Viļumainis toreiz eksponējās un arī uz-ņēms par biedru. Otrā — spēcīgākā no jaunākajiem darbiem. Vienīgi gleznas ļoti krāsainās augšējās daļās neizdevīgi akom-ponētas ar apakšējā daļā pelēcīgi piezie-stiem toņiem, ceļā. Arnolds Griķis ir Viļumainim zināmā mērā pēc savas ga-tavības tuvs un radniecīgs. Patstāvīgākais viņa darbs «Nomales iela». Pagaidām arī līdztekus attīstās Adolfs Maslovskis (kopā ar Viļumaini eksponējās Mūk-salas mākslinieku biedrības izstādē) un Nīko-lajs Brēmšs. Maslovska «Puķes», «Ai-nava» un Brēmša «Klusā daba», «Ceļš» pie-skaitāmi pie izstādes labākajiem darbiem, ja vien nedurtos acīs visur pārāk darbiģi ie-tekmetā melnā krāsā. Ļoti īpatnēji stāv Antona Megņa mistiskiilluzoros toņos ieturētie gleznojumi («Pie baznīcas»), Andreja Sulca gaisa vibrāciju pilnās impresijas («Jūrmala») un vienīgā zaļze-miešu grafika Valdemāra Krastiņa darbi («Kokneses ainava», «Tilts»). Krastiņa lielais oforta nospiedums «Tilts» uzbūvē-ti mīksts, bet priekšplānā, labajā stūrī, fi-gūru siluēti par niecīgiem, salīdzinot tās ar tālākām. Bez minētajiem izstādes līmenī izturēti darbi ir Nikolajam Breik-šam («Apelsīni», «Rudzu stati»), Kārlim Danneim («Dārzs», «Rudzu stati»), Edu-ardam Jurķelim («Zvejnieku būdas», «Siena kaudzes» — atgādina kādreiz redzētā Oskara Kalēja glezniecību), Jānis Mednis («Klusā daba») un Arnolds Spalviņš («Zvejnieks», «Vītušie ziedi» un «Zaķu salas noskaņas»).

Dr. K. Neubergs.

Ārstu darbs un ētika.

Ārstu uzdevums ir nevien sniegt padomus un palīdzēt atgūt veselību saslīmušiem cilvēkiem, bet viņu pienākumos ietelp arī slimību novēršana, labāku higiēnisku apstākļu izveidošana un, vispārīgā, gādība par tautas dzīvo spēku. Pie šāda augstākas dabas viedokļa katram ārstam savā darbā arvienu jāturas, lai ikdienas sīkumainībā nepazaudētu ārstu darbības vadītājas līnijas.

Protams, ārsti nav vienīgi, kam uzticēts tautas dzīvais spēks; par to jā rūpējas, kaut arī citādā veidā, arī valsts vīriem, tautsaimniekiem, sociologiem, garīdzniekiem, skolotājiem u. t. t.

Tomēr visbiežāk ar šiem jautājumiem nākas sastapties ārstiem; to prasa vienkārši jau viņu ik-dienas darbs.

Arī vienkāršais, parastais darbs, sniedzot medicīnisko palīdzību cilvēkiem, ir atbildības pilns un visai svarīgs. Ārstu rokās atrodas dažu labu reizi atsevišķa cilvēka dzīvība; no ārsta vairāk jeb mazāk sekmīgas darbības bieži atkarājas tā-da dārga manta kā veselība. Nopietns darbs prasa nopietnus darba darītājus; visai atbildīgajam ārstu darbam vajadzīgi cilvēki ar labi attīstījušos un rūpīgi izkoptu pienākuma apziņu un sajūtu. Es ar nodomu minu arī pienākuma sajūtu, jo domāju, ka pēdējā mēdz būt dziļāki noenkurota cil-vēku psihē nekā pienākuma apziņa.

Ārsti nedrīkst par to uztraukties, ka sabied-rībā viņus bieži kritizē, ka ar stingrāku mēr-auklu tiek mērīts ne tikai viņu darbs, bet arī viņu personība. Noblesse oblige. Ja jau ārstu rokās reizēm atrodas cilvēku veselība un dzīvība, tad viņiem arī jāpūlas būt tāda darba cienīgiem un jāiztur arī stingrāka kritika, kaut arī tā būtu daž-reiz netaisna; viņi zināmā mērā un veidā ir ek-sponētā stāvoklī un tīri dabiski, ka tos ķer reizēm arī nepatīkamāki vēji. Pārāk liela jūtība pret netaisnām un nepatiesām valodām ir nevietā, sa-cel liekus puteklus un kaitē pašam ārstam. Pu-blika bieži pārvērtē un neizprot ārstniecības iespējāmības un daudzreiz nepamatoti un netaisnā kārtā vaino nesekmīgas ārstēšanas vai nāves ga-dījamos ārstu, apvainojot to nolaidībā, sava aro-

da nezināšanā. Reti kādas citas profesijas piederīgiem nākas dzirdēt tik daudz nepelnītu pārmetumu kā ārstiem; ja jau kāds nomirst, tad bieži vien vaino ārstu nemākulībā jeb nevērībā un nolaidībā. No otras puses ārsti, vismaz tikpat bie-ži, ja ne vairāk, saņem nepelnītas atziņas un slā-vēšanas. Ir daudz tādu slimību, pat ļoti grūtu, kas pāriet pašas no sevis, bet ārsti saņem atzinīgus vārdus un pateicību. Ir ārsta necienīgi un no ētiskā viedokļa nosodāmi, ja kāds ārsts dzenas pēc lētiem efektiem un slavas, pie ārstēšanas iztēlojot vieglus gadījumus par grūtiem, lai rezultātā gūtu sev laurus. Labi jāieņem, un nevien publikai, bet arī ārstiem, vecā patiesība: Medicus curat, natura sanat; tas ir: ārsts ārstē, bet daba dziedē. Galvenā kārtā paša slimnieka organisma dabiskie spēki ir tie, kas cīnās ar slimību. Ārsts ir tikai slimnieka lietpratīgākais palīgs un padomde-vējs kā veicināt dabiskās reparatoriskās tenden-ces, kā nostādīt organismu visizdevīgākajā stā-voklī cīņā ar slimību.

Reizēm ārsta loma ir diezgan niecīga, bet reizēm arī diezgan liela, kad bez ārsta palīdzības un reparatorisko spēku regulēšanas organisms ar slimību netiek galā. Saslimšanas gadījumos ārsts jau tādēļ vien vajadzīgs, lai pateiktu, vai tur kas nopietns jeb pārejošs, vai slimība atstājama paša organisma spēkiem, jeb veselības svaru kausos liekamas visas ārstu zināšanas un māksla. Lieki būtu šeit apstāties pie medicīnas lielajiem ieguvu-miem zinātniskajā laukā un tās triumfiem pār dažādām slimībām; tas visumā jau zināms. Var tikai pieminēt, ka taisni pēdējos 50—60 gados medicīniskā zinātne ir ļoti strauji attīstījusies, un at-tīstība diezgan straujā tempā vēl turpinās. Medicīniskā literatūra ir sasniegusi tādas apmērus, ka grūti vienam cilvēkam pārredzēt un pārzināt kaut tikai vienu speciālu nozari. Ars longa, vita brevis. Lai katrs atsevišķs ārsts saviem slimniekiem varētu sniegt, ko tas spēj, katrā ārstā ne-atvairāms pienākums ir visu mūžu arvienu tālāk mācīties un studēt, arvienu sekot jaunajiem medi-cīnas sasniegumiem, cik tas nu iespējams. Kas to nedara, tas nepilda savu ārsta pienākumu. Ar to nav teikts, ka gudrākajiem un zināšanu bagā-tākajiem ārstiem publikā būtu vislielākā atziņa.

Bieži mēs novērojam taisni pretējo. Mēs redzam dažkārt pilnas uzgaidāmās istabas vāji sagatavo-tiem un mazapzinīgiem ārstiem. Mēs zinām, kā-du slavu dažkārt gūst homeopati, pūšlotāji un dažādi šarlatāni nevien pie mazzurīgiem, kas meklētu lētāku palīdzību, bet arī pie bagātiem, nevien pie neizglītotiem, bet arī pie ļoti skolotiem, pat augsti mācītiem. Nevien nedos pagatavot sev uzvalku jeb zābakus cilvēkam, kas nav attie-cīgo amatu mācījis. Savu saslīmušo organismu tomēr daudzi nodod šarlatānu un nemākuļu rokās. Tas pieder pie cilvēka rakstura divainībām, ka viņi reizēm ir visvieglprātīgāki un visneizprotamā-kī taisni vissvarīgākajās un nopietnākajās lietās.

Katram cilvēkam ir zināma, lielāka vai ma-zāka tieksme uz ko sevišķu, brīnumainu, irracionālu, it īpaši, kad tas ir nonācis grūtā stāvoklī, no kuša parastā kārtā izeju nevar sagaidīt vai sa-skatīt; kaut kas līdzīgs mēdz būt daudz maz no-pietnākos slimības gadījumos.

Ārsts ne katreiz var pateikt slimniekam «kas ir un kas būs». Absolūta skaidrība nav arī nemaz arvienu vajadzīga un nepieciešama. Nemot pamatā paša organisma spēkus un tendenci slimību eliminēt, jānokārto slimnieka kopšana, jānostāda organisms vajadzīgos, visizdevīgākos apstākļos un un jāpieiet, kaut pamazām un pakāpeniski, arī pareizai diagnozei. Medica mente, non medica-mentis.

Slimnieks tomēr sagaida kaut ko noteiktu. Ja nu kāds homeopats, piem., prot labi slimnieku šau-bas izklidināt un iedot cerības, tad tam rodas pie-kritēji, jo šaubas un nezināšana ir dažu labu rei-zi mocošākas nekā pati slimība; visiem arī zi-nāms, ka cerība ir salda. Pie tādām kaītēm un vainām, kas izlabojas bez kādiem medikamentiem un bez kādas speciālas palīdzības, «brīnumār-stiem» izdevīgs darba lauks. Bet tādos gadīju-mos, kur laikā vajadzīga lietpratīga palīdzība «maludakteri» daudz ko nokavē un nodara lielu postu.

Nav mans nolūks šeit aprakstīt pūšlotāju un vārdotāju darbību un krāpšanas paņēmienus. Tie vispār ir plaši pazīstami. Tikai vienu raksturīgu piemēru. Stāsta par kādu pagājušo laiku vārdotāju, kuša ar sekmēm lietotie, bet nesadzirdami

Stud. rer. nat. A. Dreimanis.

Kuršu kāpās.

(Ekskursijas piezīmes.)

Šī gada maija vidū, kad pie mums vēl tikko lapas plauka, Kauņā notika 12. SELL konference. Konferencē dalībniekus laipnīgi lietuvju studenti iepazīstināja arī ar Kauņu, tas apkārtni, Dotuuvu un arī Kuršu kāpām un Klaipēdu.

20. maija vakarā izbraucām Klaipēdā, mūsu tautas brāļu pavadīti un sagaidīti. Steigā apskatījām pilsētu un piemiņai iepirkāmies dzintara rotas lietas (litu jau nu gan mums tikpat kā nebija — bet te gēma pretim arī latus). — Tā ātri pienāca laiks doties uz hoteli «Viktoria», kur Klaipēdas apgabala gubernators mūs uzlūdzis uz mielastu. Tur daudzajās runās spilgti izcēlās visu Baltijas valstu vienotība.

Nākošā rītā braucienam uz Kuršu kāpām. Par to arī šīs ekskursijas piezīmēs grībju stāstīt.

Agrs rīts. Klaipēdas osta — diezgan šaura kanāls, savienots ar kuršu jomu, tīts miglā, un tikko saredzamas veclaicīgās noliktavas tās malās.

Trešais svīpiens, un mūsu kuģis — «Klaipēdas miestas» ūdeni kuldams, lēni atstāj krastu. Neesam vēl iebraukuši jomā, kad migla jau izklīdusi un blāva saules gaisma apspīd tepat pretim stāvošo Smiltoneš kūrmaļu — glītu divstāvu ēku koku vidū. Pa labi — Kuršu jomas vārti Baltijas jūrā, pa kreisi — pati joma līdz pat apvārsnim. Priekšā — Kuršu kāpas — augsta, tumši zaļu priežu mežu apaugusi mugura, un lapu koki, un zālāji lēzenajā jomas malā. No gaidītā smilšu tuksneša ne vēsts — smiltis redzamas tikai stīgās, kas kā gaišas jostas pārņemtas kāpu vaļņa mugurā.

Smiltoneš kūrmaļa ir tiešām jauka izbraukuma vieta klaipēdiešiem. Te arī padomā brokastis, bet ilgi kavēties nevaram — jābrauc tālāk.

Kuģis pagriežas pa labi, un mēs slīdam nelielā attālumā no Kuršu kāpu muguras, brīžiem pievirzīdamies tai diezgan tuvu, jo jomas vidū balto sēkļi. Te nosēdušās Nemuna straumes nestās smiltis, un kaiju bari tagad tās izraudzījuši par savu dzīves vietu.

Aizslīdam garām melnai zvejnieku laivai ar smailu, uz augšu paceltu priekšgalu; viens airis, kamēr otrs lēni, nesteigdamies velk laukā naktsšori un ar rokas vicinājumu atņem mūsu sveicienu.

Joma plešas arvienu plašāka, un kā zilā meža vaļņa turpinājums pie apvārsņa atspīd balta smilšu kāpu grēda.

Slīdam atkal garām zvejnieku laivām un tīkliem. Kāpu meža valnis tepat dažu simts metru no mums, bet otrā pusē jomas cieta zemes mala kļūst arvienu tālāka un tālāka.

Pirmā piestātne — Juodkrante. Te kuršu zvejnieku ciems ar dažām vasarnīcām un staltu baznīcu koku starpā it kā pieplacis varenām priedēm apauguša kāpu vaļņa kraujas malā, kas kā milzu sienu paceļas pāri visam ciemam.

Zvejnieku ostā rindām stāv melnas zvejas laivas uzliktiem priekšgaliem un skaisti izgrīztiem koka karodziņiem (vēlāvam) mastu galos.

Pēc mirkļa kuģis atstāj piestātni, un mēs dodamies tālāk. Kāpu mežs izbeidzas un slīdam garām vairāk desmit metru augstai baltu smilšu grēdai. Kāpu virspuse izrobota, un vietām liekas, ka smiltis būtu ieputinātas vecu piļu drupas.

Aizslīd kilometri, un atkal tālumā tumšo kāpu mežu. Pēc laika mēlā smilšu valnis palicis aiz muguras un slīdam gar augsto mežu grēdu.

Otrs jomas krasts pa to laiku gandrīz pilnīgi pazudis, tikai maza, šaura svītriņa vērojama apvārsņa malā.

Tā braucam kilometru pēc kilometra, kamēr beidzot atkal apvārsņa labajā pusē aiz zilā meža ieraugām baltus smilšu kalnus — tur mūsu ceļa mērķis Nīda.

Kuģis apstājas nelielā ostiņā, un mēs sākam brīst pa plakaniem, gludiem oļiem nobērtajām Nīdas ielām. Nelielos dārzos ciema ēkas — galv. kārtām vienstāvu mājas, daudzas krāsotas un izgreznotas kokgriezumiem gar jumtiem un logiem. Izrotājamos dominē zilā krāsa.

Grupa latvju studentu iegrežamies kādā sētā un uzsākam sarunu latviski ar vecu zvejnieku, vaļa brūnu seju. Nebūt neizbrīnījies, tas mums mierīgi atbild kursiski, un mēs saprotam viens otru ļoti labi, kaut arī pa retam viens otrs vārds skan pasvešāk. Tikai to gan kuršu zvejnieks negrib atzīt, ka viņš runā latviski, — ne, viņš runā kursiski un vēl lepnī piebilst, ka mākot arī vāciski un lietuviski, bet latviski gan ne.

Rāpjos stāvajā kāpas kraujā. Smiltis te irdena — kā jau aizvēja pusē, kur tā vēl tikko kā vēja nosēdināta. Beidzot, kad

aizelsies uzkāpu ap 40—50 m augstās kāpas virsotnē, no tās atklājas brīnišķs skats — aizmugurē joma un Nīda kokiem apaugušās kāpas pakājē; priekšā — plašs kāpu tuksnesis ar ieplaku — «Klusēšanas ieleja» vidū, aiz kuras paceļas lielākā kāpa Eiropa — vairāk nekā 60 m augsta. Tajā jau rāpjas kā mazi melni punktiņi mani ziņlākie līdzbraucēji.

Tagad skriešus lejā — «Klusēšanas ieleja», kurā var pilnīgi saukt par «Eiropas Sahāru», jo — kur vien skaties — tikai balts smiltis un pāri visam debesu velve.

Pēc garā kāpiena esmu pretējās, augstās kāpas mugurā. Tā kā ass ķiliis stiepjas līdztekus jomai, kas tepat dziļi zem kāpām skalo kāpas pamatu. Bet ilgi šeit nevar uzturēties, jo vējš sviež smiltis kā sīkas skrotis sejā, un āda sūrst kā apdedzināta.

Kāpu atkal zemē. Pāri galvai aizslīd bezmotora lidmašīna — tepat aiz Klusēšanas ielejas arī atrodas buju lidotāju skola un angari, kur arī garāmejojot iegriežamies.

Atpakaļceļš ved cauri priežu mežam. Savāds liekas šis mežs — 1—3 m augsts, bet tik biezs, ka tam cauri iespraukties ne domas — šī ir cita priežu suga nekā mūsu slaidie jūrmalas koki, bet sevišķi piemērotā kāpu apdēšanai, jo ar savām ķerveļainām saknēm un zariem un zemo, kuplo augumu, tās aiztur smiltis un neļauj vairs viņām līdzī vējam ceļot.

Vēl izstaigājām Nīdas ciemu krustām šķērsām, parunājāmies «kursiski» ar saulē nodegušajiem zvejniekiem un nogaršojām siltos zušus, kas tikko izcēti no kūpošās žāvētavas — lielas brūnas mucas, kā arī apbrīnoju citam zušu žāvēšanas veidu — vēja un saulē uz garām, pagalmā izvilktām, auklām — un tad jau arī kuģa svilpe aicina atpakaļbraucienam uz Klaipēdu.

Atpakaļbraucot sacēlies stiprs vējš. Lai nesaltu, dejojām, dziedām un sildāmies kajītēs vai pie skursteņa, kā pie siltās krāsns.

Te var nodoties arī pārdomām. Tiešām, vai nav savādi: mūsu latvju tautas zars — kurši — dzīvodams tepat Latvijas tuvos kaimiņos, gandrīz nekā nezina par Latviju un latviešiem. Vācija un vācu valoda viņiem liekas daudz tuvāka, un sarunās kurši žēlojas par grūtībām, kādas sagādā slēgtā dienviņus robeža. Vācu agitācija te kupli zel un cenšas radīt ignumu pret Lietuvu un lietuvjiem. Pret to grūti cīnīties arī lietuvjiem. Un tā ir mums, latvjiem, ir lietuvjiem jānoskatās, kā pazūd vācu

Studentu vienību kopējs priekšlasījums vakars.

Pirmo referātu vakaru bija uzņemusies organizēt «Atauga». Piedalījās studenti un studentes no visām vienībām. «Ataugas» vecbiedrs Dr. N. Vētra runāja par jautājumu: «Kas katram jāzina par tuberkulozi». Viņš aizrādīja, ka tuberkuloze, t. i. slimība, ko rada tuberkulozes bacīli, ir ļoti izplatīta. Kaut gan tā pieļauj gandrīz katram cilvēkam, tomēr slimība izceļas tikai retiēm aplīpušiem. Slimībai izceļoties svarīga cilvēka ķermeņa pretošanās spēja un iekļuvušā slimības dīgļa dzīvot spēja. Tāpēc drīzāk saslimst tie cilvēki, kurū ķermenis iedzimti vājāks, kas novārdzīs pārmerīgā darbā vai uzdzīvē un pēc citām slimībām. Tomēr jāargājās arī sevišķi no tādiem bacīliem, kas tikko izkļuvuši no slimā cilvēka, jo tie ir spēcīgāki un var ātrāk pievērt veselo cilvēku. Bīstami arī tie bacīli, kas nospļauti zemē, apkaltuši vai nokļuvuši uz drānām un citur, bet tādi tomēr mazāk bīstami un nespēj tik viegli cīnīties ar cilvēka ķermeņa pretpēku. Sevišķi bīstama bieži atkārtotājos aplīpšana.

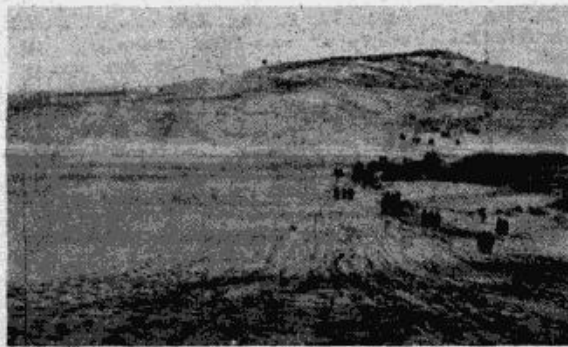
Ļoti bīstami kroniski slimie, kas nav zaudējuši darba spēju, bieži sastopami sabiedrībā un pēc kuļu ārienes nevar spriest, ka tie slimī. Tāpēc jāatmet tradicionālā skūpstīšanās ar cilvēkiem, par kuļu veselību nekas nav zināms. Tāpēc nedrīkst pieļaut, ka bērns kāds skūpstā.

Bīstami arī veci ļaudis, kas ilgstoši klepo un nereti slimo ar tuberkulozi un kļūst par pieaugušo un bērnu aplīpinātājiem. Maldīgs ir uzskats, ja domā, ka veci cilvēki ar tuberkulozi neslimo.

Tuberkulozes bacīlis nobeidzas, ja to uzvāra. Tāpēc slimnieka veļu, traukus var lietot citi tikai tad, ja tie novārīti. Ar atklātu tbc. slimojošs cilvēks nedrīkst apmeklēt mājas, kur dzīvo mazi bērni, nedrīkst būt skolotājs, ceļojošs amatnieks, pārtikas preču tirgotājs un izpildīt citus tamlīdzīgus pienākumus.

Tiem, kas saslimuši, jāzina, ka viņi var tikt izārstēti, ja vien tie neaizkavēs lietderīgas ārstēšanas uzsākšanu, nepiegrīžot vēribu savai veselībai vai ārstējoties pārāk ilgi pie pūšlotājiem, «brīnumārstiem» un citiem krāpniekiem.

Ietekmē pēdējie kurši. Te liekas, būtu abu šo tautu (lietuvju un latvju) pienākums izraut pēdējos kuršus no vācu nagiem. Un to varēs veikt tikai tad, ja radīs kuršos nacionālo pašapziņu, iespaidis grāmatas kursiski, dibinās istas kuršu skolas.

Klusēšanas ieleja.

Kuršu zvejnieku laivas.

Augstākā kuršu kāpu grēda.

teiktie vārdi skanējuši tā: lai tev, kā tev kad tik man labi.

Priekš dažiem gadiem kādas Rietumeiropas valsts statistika rādīja, ka no visiem vienā gada laikā mirušiem tikai 47% bija meklējuši ārsta palīdzību, bet 53% bijuši pie neārstiem (jādomā arī — nekur). Tur ir ko padomāt.

Medicīna ir mācījusies un gūvusi šo to svarīgu no neārstiem. Lai minam tikai Kneipu un ūdensdziedniecību, Prīsnicu un kompreses, Kuē (Coulé) un iedvesmi, Mesmeru un hipnotismu. Digitali, chinīnu, kokaīnu un vēl daudzus citus līdzekļus mēs esam mantojuši no tautas medicīnas krājumiem. No «brīnumārstiem» mēs arī varam kaut ko mācīties; piem., kā apieties ar slimniekiem, kā iedvest tiem uzticību uz ārstu, uzticību sev un saviem spēkiem, uzturēt cerības u. t. t. Mēs esam šo to arī ziņā novērojuši, bet varbūt tur ir no visas lūzņas vēl šīs tas īsts izlobāms.

Mēs redzam, ka ārsta sekmīgai darbībai ar zināšanām vien, lai tās būtu cik lielas būdamas, vēl nepietiek, bet ka tur vajadzīgs vēl kaut kas. Ārsts ir slimajam cilvēkam palīgs viņa sāpēs un ciešanās. Bet bieži ārstu interesē tikai slimais loceklis jeb orgāns, pats cilvēks ir blakus lieta. Gadās, ka slimnieks ierodas otro, trešo jeb ceturto reizi, ārsts to nepazīst; tiklīdz ierauga slimokāju — jā, to viņš pazīst, izklausā slimās plaušas, tad atceras redzējis arī pašu cilvēku. Mūsdienu medicīna arvienu vairāk nāk pie pārliecības, ka nav vis jāārstē tikai loceklis jeb orgāns, bet gan pats slimais cilvēks, jārod labs kontakts ar visu personību. Tas nav tik viegli, tā ir māksla, un ārstam vajaga būt tai ziņā zināmā mērā māksliniekam. Mēs jau minējām, ka šaubas, nezināšana un nemiers par savu slimību ir dažu labu reizi mocošāki par pašu slimību. Nemaz nerunāsim par dažāda veida nervozitātēm; gandrīz katrā daudz maz nopietnākai slimībai pievienojas kaut kādi nervozitātes simptomi. Ne reti gadās, ka slimnieks ārstu konsultējot stāsta par savu slimību, tā sakot, atņemdamies, no paša gala. Viņam ir tieša, spiedīga vēlšanās izsūdzēt savas bēdas un atviegolt savu sirdi, meklēt kontaktu ar ārsta personību. Ja nu to strupī noraida un bargi pār-

trauc, tad slimniekā rodas kaut kāda iekšēja vilšanās, viņš nav no ārsta to guvis, ko sagaidījis. Ar to nebūt nav teikts, ka vajaga laut slimniekam labi izplāpāties un nevajadzīgas lietas un tenkas stāstīt, kas uz slimību varbūt pat nemaz neattiecas. Ārstam vajaga mācēt ar taktu ievadīt stāstījumu pareizā gultnē; var, zināms, arī pārtraukt, bet tādā veidā, ka tas nevis traucē kontaktu starp abiem sarunu vedējiem, starp abām personībām, bet drīzāk to veicina. Labi attīstīta takta izjūta ārstam vajadzīga ik uz soļa un pieder, tā sakot, pie laba ārsta «dzelzs inventāra».

Pagājušo gadu desmitu lielie sasniegumi medicīniskajā zinātnē un lielās izredzes uz tālākiem ieguvumiem ļoti pacēla ārstu pašapziņu. Sāka ieviesties virziens, kas diagnosticē gribēja dibināt vai vienīgi uz objektīvas izmeklēšanas rezultātiem, maz ievērojot slimnieku paskaidrojumu un viņu subjektīvās izjūtas, terapiju uz medikamentiem, serumiem, veikalām operācijām u. t. t. Slimība, slimais loceklis jeb orgāns bij viss, pats slimnieks — nekas.

Nekad viņu nav trūcis, bet tai laikā saradās lielākā skaitā sabiedrībā labi pazīstami bargie un strupie ārsti, kas atļāvās saviem pacientiem uzkliegt un tos izrāt.

Nevar teikt, ka tiem nebūtu bijis labu panākumu darbā. Ārstēšana ir arī māksla, un māksliniekiem likumi neesot saistītāji. Strupie ārsti imponēja un guva resp. gūst panākumus ar savu noteiktību un spēcīgo sugestiju, ar slimnieku pašvību un ticību tāda ārsta spējam un visvarenībai. Strupajam un bargajam slavenībām radās un rodas pakaldarinātāji, bet pa lielākai daļai bez vajadzīgās saprātības un veiklības; rezultātā — vienkārši rupja apiešanās ar slimniekiem. Vienu otru reizi jāpadomā par teicienu: Quod licet Jovi, non licet bovi.

Kā daudz kas pasaulē padots visvarenai modei, tā arī medicīniskā pārliecība. Mēdz pat teikt, ka medicīniskās patiesības sasniegto tikai 7 gadu vecumu. Pārāk liela aizraušāšanās ar medicīnas stingri dabzinātniskajiem pamatiem vietā un nevietā, ignorējot cilvēka iekšējo pasauli, ir atslābusi, un tagad rinda ir personībai, slimnieka

psichei un totalitātei. Ne jau tādā veidā uz visiem laikiem.

Kas ir un paliek, tas ir tas, ka ārstam jābūt labam cilvēku pazinējam un praktiskam psihologam, veikalam un vijīgam ārstniecisko paņēmīnu un līdzekļu lietošanā un izvēlē; vislabāk — pašam jābūt krietnam cilvēkam ar siltu sirdi, tāds ar slimniekiem sapratisies. Nedrīkst ārstam būt nolaidīgs, jo var gadīties, ka nevēribai ir visai nopietnas sekas. Vecs ārstu princips ir: Nihil nocere.

Ja kādreiz slimajam arī nevar līdzēt, tad jāpielūko vismaz tam ar ārstēšanas paņēmīniem nekaitēt. Jābūt uzmanīgiem ar neskaitāmiem, jauniem līdzekļiem un jauniem iekārtu paņēmīniem, lai neiznāktu lieka eksperimentēšana. Jāvairās no palīpragmatizācijas, jo tā atnes tikai ļaunu, reti kad ko labu.

Ārstiem šad un tad jautā, vai nebūtu pieļaujams, ka tādiem slimniekiem, kas nav ārstējami, kam ciešanās vien ir, kas neglābjami vajprātīgi un nekā nesajēdz, ka tādiem palīdzētu nesāpīgā veidā ātrāki šķirties no dzīves. Likumi, protams, to noliedz, bet arī no morāliskā un ētiskā viedokļa tāda doma nemaz nav pieļaujama un ir uz visnoteiktāko jānoraida. Mēs no pēdējo gadu desmitu piedzīvojumiem kara un revolūcijas laikos zinām, ka dzīvības vērtība un cieņa pret cilvēka dzīvību zināmos laikos un apstākļos apbrīnojami mazinās. Notiek dzīvības vērtības devalvācija. Ir tādi principi, kam jābūt apzīmētiem ar etiķeti «noli me tangere». Sabiedrība, kas nav stipra principos, tradīcijās un citos nerakstītos likumos, brāzmainos laikos šķobās. Mēs nedrīkstam nekā tāda darīt, kas varētu kaut kā mazināt dzīvības vērtību un cieņu pret to.

Ārsts nedrīkst slimniekus šķīrot simpatiskos un nesimpatiskos. Pat vislielākajam ienaidniekam, vismaz daudz maz nopietnākos gadījumos, jāsniedz ārsta palīdzība, turklāt pēc vislabākās atziņas un apziņas, ne jau tādēļ, ka likums to prasa, bet tādēļ, ka to uzliek par pienākumu pats ārsta amats. Ārsta darbā nedrīkst vadīties no antipatijām, bet jābūt cieņai pret cilvēku par sevi. Pat pret liķi vajaga mācēt izjust zināmu cieņību un nedrīkst, piem., pie sekcijām taisīt par liķi nepie-

Valodnieku piezīmes.

Anrijs de Monterlāns.

Rīgas latv. b. valodniecības nod. sēdēs.
Svešvārdu īpašvārdi runājami un rakstāmi latviešu transkripcijā (akcentējot I. zilbi un vārdu lokot), jo latvietis loka katru vārdu, ko vien var locīt. Ja svešvārds savas latviešiem svešās galotnes dēļ nav lokāms, to arī raksta fonētiski (pēc oriģināla izrunas), bet tas patur savu oriģinālo akcentu, piem., Janševskis, Adamovičs — akcentējamas pirmās zilbes, nevis II. vai III., bet Zoiā, Rusō. Gruzī tāpat kristībvārdi rakstāmi latviešu transkripcijā vai — ja tie nēlokāmi — fonētiski un paturot oriģinālvalodas akcentu. (Ar šo izlaboju iepriekš raksta neskaidribu, E. G.). Nēder šo kristībvārdu vietā likt atbilstošos latviešu kristībvārdus. Jārunā un jāraksta, piem., «Pjers», «Andrē Moruā», nevis «Pēteris», «Andrejs M.».

Tos daudzus uzvārdus, kas latv. val. ienākusi no germāņu, pa lielāku daļai no vācu val. un ko tur raksta ar «st» un «sp», latviešiem izdevīgāk rakstīt un runāt ar «st» un «sp», piem., Bilensteins, Stāks, Sperliņš, ja vien uzvārda īpašnieks ar to mierā. Attaisnojums tam ir tas, ka oriģinālvalodā šos uzvārdus neviens tā raksta, bet dažās izloksnēs arī izrunā. Bez tam latvieša ausij-tautosillabiski «st» un «sp» savienojumi pilnīgi nepanesami. Ja latvietim, piem., aizņēmumā jārunā «st», vņš to drīzāk pārvērtīs par «šk» (škovēt) nekā runās «st». Tādēļ arī latviešiem, kas prot svešas valodas un pieraduši pie «st» un «sp», latviski tomēr nav jārunā par armijas «stabu» un «štata ierēdņiem», bet gan par «armijas stābu» un «stata ierēdņiem».

Dažādu apgabalu ļaudis jāsauc tā, kā viņi pašī sevi sauc. Vidzemnieki sevi sauc ar vārdu, atvasinātu no pagasta nosaukuma, pieliekot galotni -ietis un siev. k. -iete, piem., Triķāta — triķātiets, Burtnieki — burtniecietis. Izņēmumi: nītaurēni, piebaldzēni, vēl daži citi un rietumu Vidzemē tie, kam pagasta nosaukuma galotnes prekšā «z» (vidriņnieki). Kursā un Zemgales rietumu un vidus daļā turpretim šos vārdus darina ar galotni -nieks un -niece, piem., Kabile — kabilnieks, Nica — nīcēnieks. Izņēmumi patlaban zināmi: dunicēni, popiņi, zīcēji. Augškurzemē šie vārdi beidzas ar -iški, piem., zasiški.

Ja saka «kungs Lapiņš» — tad parasts runāt par kādu klausītājiem nepazīstamu kungu Lapiņu; ja šis kungs klausītājam jau kaut vārda pēc pazīstams — parasts viņu saukt par Lapiņa kungu.

Tīram divdabim nav komparatīva, komparatīvs ir tiem divdabjiem, kas piesavinājušies adjektīva nozīmi, piem., tīkams, tīkamāks. Jāpiemēta, ka ir tak arī adjektīvi bez komparatīva, piem., vakarējs.

Strādā uz Latvijas dzelzceļos, bet arī kalpo Latvijas dzelzceļos, tāpat ielu dzelzceļos.

Uz Jēlgavas šosejas notika nelaime, nevis «Jēlgavas šosejā».

No verba darināts substantīvs, kas beidzas ar galotni «ca», parasti apzīmē kādu akciju (izstādīt — izstāde, apskatīt — apskate, āperēt — āpere, uzvert — uzverture, dzirdēt — dzirde). Tādēļ nav jau sevišķi izdevīgi dokumentu kaudzi saukt par

Laime ir grūti panesams stāvoklis. Jau sen vairs nelieto apzīmējumus «tikumība», «gudrība». Un vārdu «laime», to dzird tikai no sievietes vai dzejnieka, jo liekas, ka tikai pazemīgie un cilvēki aprobežotu prātu atzīsies, ka tiecas pēc laimes vai jau ir laimīgi. Cietēji un neapmierinātie nepiedod, ka kāds ir laimīgs. Viņiem liekas, ka tikai ciešanu izjūta ir cilvēkam atbilstošs un pietiekoši izsmalcināts stāvoklis un ka laimīgie, vai kas tādi vēlās būt, ir jānožēlo vai pat jāienīst. Un nabaga laimīgie ļauj sevi pārliecināt, ka ir nelaimīgi. Par to rūpējas arī literatūra. Pat laulības anonšēs, ja grib, lai tās rastu atsaucīgas sirdis, jāpiemēta «daudz cietis».

Kas iedrošināsies teikt, ka ciest ir muļķīgi? Kas apgalvos, ka ciešanas nevajadzīgas? Kas nosviedīs ciešanas no to pjedestāla?

Ir daži laimīgi radījumi, kas zina noslēpumu, kā izvairīties no ciešanām. Viņi to labprāt atklātu, ja nezinātu, ka katru laimīgo tur par pozētāju vai muļķi. Un tādēļ tie paliek vieni ar savu prieku un padomus, ko labprāt dotu citiem, kaisa vējā. Vai tas ir pārspilējums?

Ja rakstnieks gribētu 1935. gada Francijā, šai uzvaras, brīvības un 16 gadu ilgā miera zemē, aizstāvēt laimi, to uzskatītu par pārspilētu vai ar ap-

saraksti, bet te vārds vajadzīgs un cita pagaidām nav, turpretim tinti saukt par raksti — pavisam neder. Bez tam nav vērts šo vārdu skaust, jo tas iesakņojies un galu galā cēlies no latņu valodas. Stendera «blaku» nevarēs ievest, kaut tas arī latviešu valodā vecāks par «tinti».

Reliģiskas vērtības, bet reliģiozs cilvēks. Karogi plandās, nevis pland, jo inf. nav «plandēt», bet «plandīt». Vējš planda karogus.

Jumis, Jumja; viņš cep (bez j). Nom. Cēsis — šaurs e, gen. Cēsu — plats e, nevis šaurs, kā tas dažreiz ienāk prātā radiofona vēstītājam.

Tīri nevieta sākuši skaust godīgo un pareizo kurpnieka vārdu. Uz izkārtēm lasāmas vairs tikai «apavu darbnīcas», «izlabošanas» u. t. l.

«Ešelons», nevis «ešalons».

«Viņš mani netraucē», nevis «viņš man netraucē» (krievu smne).

Smēdes vārds mums nav vajadzīgs, jo ir vecs vārds «kalve».

V. «ciems» labāks kā «sādža». E. G.

Par laimi.

robežotu garu. Un vai cilvēks, ko publiski spriedums būtu apzīmējis par «epikūrieti» Vatō un Lafontēna dzimtenē nebūtu padots nicināšanai un pazemojumam?

Bet, ja tie pasakai par laimīgo kurpnieku, vai tad var neticēt, ka ir cilvēks, kuŗa laimes izjūta ir viņa inteliģences un rakstura secinājums. Tādēļ nevar saukt par egoistu to, kas sargā savu garīgo vērtību.

Tomēr, neievērojot visu laimes noliedzšanu, cauri gadu simteņiem mūs iepriecina vārdi, isi un dziestoši kā siltuma atspulgs, ka pasaule nav tikai asaru ieļēja.

Ir reliģija, kur pravietis saka ticīgiem: «Dievs vēlas jūsu prieku, ne ciešanas.» Un ir dzejnieks, kas liek ellē ciest tiem, kas nav centušies būt laimīgi. «Es esmu savā garā mūžā daudz cietis, bet tomēr saku, ka viss ir labi,» liek Sofokls teikt Oidipam, vecam un smagā likteņa nomāktam.

Gadās, ka pasaulei izdodas pārliecināt, ka taisnības mīlestība ir manija vai bērnišķība, bet tad ir atkal jāsaka: tomēr! Dažreiz liekas, ka doma «viss ir labi», līdzinās patafonam, kas vēl arvienu spēlē, kaut gan kuģis jau grimst. Bet tad no pašiem dvēseles dziļumiem kāpj tieksme atvairīt šīs domas. Kas rada šo spēcīgo un neatvairāmo tieksmi? Vai tas būtu egoisms?

Adolfa Ersa 50 gadi.

Ši gada oktobra vidū Latvijas literatū aprindās atzīmēja rakstnieka Adolfa Ersa 50 mūža gadus. Erss nepieder pie sevišķi populāriem un skaļi daudzrunātiem rakstniekiem, bet mūsu jaunākajā stāstu literatūrā Ersa darbi ieņem vienu no visredzamākajām vietām ar savu smalko humoru, izjūtu dziļumu un svaigo tematiku.

Adolfs Erss dzimis 1885. gadā Vidzemē. Laikā ap 1905. gadu Erss strādā par skolotāju Dzērbenē. Laimīgi viņam izdodas izbēgt no gandrīz drošas nāves, kam seko vairāki slēpšanās un bēgulošanas gadi. Vairākus gadus rakstnieks pavadīja Latgalē, iepazīdamies ar tās ipatnējo seju un dvēseli. Ši laika ieguvums parādās Ersa mistikas apdvestajos darbos par Māras zemi.

Rakstnieka jubilejas gadījumā Latvijas preses biedrība rīkoja godināšanu, kuŗā J. Lapiņš referēja par Ersu kā cilvēku un patriotu un P. Rozītis par Ersa sasniegumiem rakstniecībā.

Domā arī par Ersa kopoto rakstu izdošanu. O. T.

— Pēc oficiāliem datiem Francijā 25.470 ārstu, 11.200 vecmāšu, 8.010 zobārstu un 3.833 veterināru.

— Prof. sers Džons Kannighem-Mak-Lennans, pazīstamais Kanadas fiziķis, miris ceļā no Parīzes uz Kalē.

— 1935. g. 27. septembra dienas vēsture — sauks grāmatu, kas Maksima Gorkija redakcijā iznāks Maskavā. Pēc sava rakstura šī būs vienīgā grāmata pasaulē, kur visdažādāko profesiju cilvēki aprakstīs šīs brīvi izvēlētas dienas vēsturi savā personīgajā dzīvē. Uzaicinājums darboties līdzī saņemusi vairāk kā tūkstoš cilvēku. Daudz uzaicinājumu saņemusi ārzemnieki, no tiem visvairāk angļi.

— Prof. Barts, pazīstamais vācu teologs, arestēts un nosūtīts uz koncentrācijas nometni. Barts agrāk lasīja lekcijas Bonnas universitātē. Viņa arests esot sakarā ar noraidīto izturēšanos pret nac.-sociālistu tendencēm reliģijas dzīvē.

— Ko lasa Anglijā? Nekad vēl Anglijā nav bijusi tik plaša grāmatu lasītāju saime kā tagad. Londonas bibliotēkā pašreiz 1.445.649 abonentu. Agrāk 1/3 daļa no abonentu skaita bija sievietes, turpretim, pēdējos gados ievērojami pieaudzis vīriešu lasītāju skaits. Sievietes visvairāk lasot Teodoru Dreizeru, Lionu Feichtvangeru, Bernhardu Sovu, Eptonu Sinkleru un Džonu Golsuori. Vīrieši vairāk pieprasot grāmatas tautsaimniecībā un kultūrpolitika. Visvairāk pieprasītās grāmatas esot par Padomju Krieviju, Palestīnu, Dienvidus un Ziemeļameriku un dažādas biografijas.

Interesanta angļu jaunatnes pēckaļa lasītāja gaume. Citkāt populāros Main-Rīda un Kupfera romānus neviens vairs neprasot. Neprasot arī vairs romānus ar «laimīgām beigām». Samērā maz lasot arī kriminālos romānus. Jaunatne prasot klasiku un jaunus daļliteratūras darbus. Anglijas bibliotēku statistika liecinot par ļoti labu angļu jaunatnes literāro gaumi.

— Z. Velters savā darbā «Komūnistiskās Krievijas vēsture» cenšas pierādīt, ka ievērojot vēsturisko determinismu, komūnisma eksperimentam bija jānotiek tieši Krievijā, t. i. zemē, kur ārkārtīgi vāji attīstīti individuālais instinkti.

— Franču rakstniece Kollete, kas kļuva pazīstama ar savu bezgalīgo romānu sēriju «Klodina», ko uzskatīja par sen izbeigtu, nupat sērijas turpinājumam sarakstījis jaunu sējumu: «Tas, ko vēl nav Klodina pateikusi.»

— Amerikāņu pētnieks Bībs sarakstījis grāmatu: «900 metru dziļumā», kur apraksta savus vērojumus okeāna dziļumos. Kā zināms, Bībs speciāli konstruētā kamerā ir sasniedzis maksimālo dziļumu, kādu iespējams bijis līdz šim sasniegt cilvēkam, nolaižoties okeāna dziļēs.

— Amerikas indiāņu enciklopēdija — sauks plašu rakstu krājumu vairākos sējumos, kas tuvākā nākotnē iznāks Nujorkā. Enciklopēdijā tiks ievietotas visas ziņas un pētījumi, kas attiecas uz Amerikas kontinenta pirmatnējiem aborigēniem.

— Nobela prēmiju literatūrā par 1935. g. vislielākās izredzes saņem franču rakstniekam Roni vecākajam.

L. P. B. virtuve-kafejnīca

L. Vērmaņa dārzā, ieeja no Tērbatas ielas

Apkalpošana bez dzeļamnaudām

Garšīgas pusdienas un vakariņas

no 12 dienā līdz 2 nakti

Pusd. 2 ēdieni Ls 0.45, vak. 2 ēdieni Ls 0.40

Iepērkot vair. tieši no ražotājiem, varam pasn. lētus u. garšīgas ēdienus

dienīgas piezīmes jeb jokus. Ārsts, kas to dara, kvalificējams par tādu, kas nestāv sava uzdevuma augstumos.

Ar vienādu cienību un labvēlību jāizturas kā pret bagātiem, tā pret nabagiem. Ārsti, protams, arī ir tikai cilvēki, tiem arī ir savas materiālas intereses un nevar liegt viņiem būt par tām nomodā. Nevar prasīt no ārstiem, lai tie būtu profesionāli filantropi un visās vietās parādītu savu nesavtīgumu, upurējot savas personīgās intereses. Tomēr neviens ārsts nedrīkst atteikties reizēm sniegt cilvēkam palīdzību arī par mazāku honorāru nekā parasts jeb pavisam par velti, ja tas vajadzīgs, un nedrīkst pie tam palikt iespaids, it kā mazāka honorāra jeb tā nemaksāšanas dēļ sniegtais padoms un palīdzība varētu būt mazvērtīgāki, jo cilvēka dzīvība un veselība nav ar naudu mērijamas, ir inkommensurābilas. Ārstiem vajaga ar cienību izturēties pret visāda veida pacientiem, bet viņiem pašiem vajaga būt nomodā arī par savu prestižu un cienību pret sevi. Slimnieki pēc iespējas griežīsies pie tāda ārsta, pret ko tie jūt cienību un uzticību. Ieredzēta un cienīta ārsta dotie padomi kārtīgāki tiek pildīti, un tie arī labāki līdz.

Lai ārstiem būtu sava vajadzīgā autoritāte visādās aprindās, viņiem bez savas speciālās izglītības jāizkopi arī sava vispārīgā izglītība, lai neviens diploms nodotu liecību par to, ka viņš ir izglītots cilvēks, bet arī viņa izteiktās domas un spriedumi. Savā laikā prof. Lubaršs (Diseldorfas patoloģiska institūta direktors) kādā medicīniskā izdevuma izdevuma priekšvārdā izteica domas, it kā ārsti vispārīgās izglītības ziņā būtu palikuši citām intelligentajām profesijām iepakā, it kā medicīnas studiju priekšmeti vispārīgo izglītību mazāk veicinātu.

Ārsts savā darbā vērtē neviens pacienta slimību, bet arī pēc vajadzības viņa personību. Savukārt atkal patients vērtē tā cilvēka personību, no kā viņš sagaida padomu un palīdzību.

Ārstam jāiztur zināma kritika un pārbaudījums, lai uzglabātu vajadzīgo prestižu. Saprota

lieta, ka ārstam tādēļ jābūt brunotam ar daudz pozitīvām īpašībām. Varētu, bez jau agrāk atzīmētām, vēl pieminēt: priekšzīmīgu tīrību kabīnētā un darbā, veiklu un patīkamu uzvešanos, humānītāti, pacietību, mieru, aukstasinību, apķērību, drošu uzstāšanos — ja iespējams — zināmu humoru u. t. l. Varētu iebilst, ka labas īpašības vēlamas katrā darba nozarē. — Bez šaubām. Runājot par ārstu ētiku, par tām skalāk jārunā tādēļ, ka ārstu darbs grūtāki kontrolējams un viņa kvalitāte grūtāki apvērtējama nekā, varbūt, kaut kuŗa citā nozarē.

Mēdz teikt, ka ārsti nesakot taisnību. Tā tas ir un ne jau slimniekam par ļaunu. Visumā ieteicams turēties pie principa — runāt patiesību, bet neteikt visu, kas taisnība. Ārsts nedrīkst izpaust viņam uzticētos noslēpumus. Slimnieki bieži izklāsta visu savu dzīvi, izstāsta savas kļūdas un vainas, atstāsta ģimenes nesaskaņas, un viņiem vajadzīga palīdzība, ka citas personas to zināt nedabūs. Ja arī tas netiek sevišķi atgādināts, ārstam vajaga būt pareizai izjūtai, ko var stāstīt tālāk un ko ne.

Visam ārstu kolektīvam jābūt nomodā par savu kolleģu darbiem un nedarbiem. Vienkārt, visu ārstu kopējs uzdevums ir medicīnisko palīdzību zemē izveidot arvienu labāku un nostādīt uz arvien augstāka līmeņa. Otrām kārtām, no katra ārsta grēkiem vairāk jeb mazāk cieš visu ārstu kārta. Dzird taču sakām: redziet, kādi jūs tie ārsti esiet. Sevišķi tagadējā laikmetā ārstu kolektīvam jābūt nomodā par ārstu ētiku, un uzraudzība par ārstu darbu jāpastiprina. Ārsta pārprodukcijas dēļ to materiālie apstākļi ir tapuši sliktāki un, saprotams, ka tāgēļ ētika, var sākt šķobīties. Arī ārstu darba iekārtā ir daudz kas grozījies, un ētika ir tāds stāds, kam jaunajos apstākļos vajaga aklimatizēties; pa to laiku šis stāds arī rūpīgi kopjams.

Nedrīkst izlietot ārstu darba grūto pārskatāmību, lai vairotu sev ienākumus mākslīgā un neatļautā ceļā. Minēsim dažus piemērus — talonu medības slimu kasēs atsevišķos gadījumos.

Gadās, ka kāds ārsts, vienojies kādā aptiekā saņemt dažus procentus par savām receptēm, virza savus slimniekus uz zināmo aptieku, nomelnojot citas, paraksta apzināti dārgākus medikamentus. Tas no ētiskā viedokļa stingri nosodāms. Tāpat stingri nosodāms, ja viens ārsts nomelno otru, lai vairotu savu slavu un pievilktu sev vairāk pacientu. Dažs teiktais nosodošais vārds jeb piezīme notiek varbūt bona fide, pārliecībā par savu receptu jeb padomu vienīgo pareizību; pa lielāku daļai tomēr tur saskatāma ļaunprātība jeb ārsta aprobežotība, kas pietiekoši nav iegaumējies to, ka dažādi ceļi ved uz Romu. Lai minam tikai, ka tai pašai slimībai var derēt ir siltas, ir aukstas kompreses. Nosodāma parādība ir, ja kāds ārsts saistās ar fabriku un par naudu dod labas atsauksmes par tās ražojumiem. Ļoti sāpīgs jautājums ir dažu atsevišķu ārstu nodarbošanās ar neatļautiem abortiem; tie mantkārīgos nolūkos ķeras pie tautas dzīvā spēka. Viņi vienā otrā gadījumā atrod kādu morālistu attaisnojumu un mēģina ar to atļaut visu savu noziedzīgo darbību; bet ļaunākais ir tas, ka viņi mēdz būt nelabojami un šo niķi vairs neatmet.

Savādi, ka to dvēselē, kas mantkārīgos nolūkos ķeras pie neatļautiem un noziedzīgiem līdzekļiem, notiek kaut kas irreversibls. Tādi cilvēki ir nostājušies uz slidena ceļa un nevar no saviem nedarbiem vairs tikt vaļā. Tā tas ir arī ar citām noziedzībām. Kas reizi iesācis zagt, tas agri vai vēl padodas atkal jaunam kārdinājumam; tādām dvēselē noticis kaut kāds neizlabojams jeb grūti izlabojams lūzums. Tādēļ jāievēro vecais sakāmvārds: nedodi velnam pirkstu, viņš paņems visu roku.

Katras profesijas darbiniekos ir savi ētiski un morālisti kroplī, un tā tas ir arī ārstos. Ārstu kolektīva un katra atsevišķa ārsta pienākums ir pret visām negatīvajām parādībām ārstu starpā nesaudzīgi cīnīties, turpretim sadraudzīgā un kolleģiālā sadarbībā ārstu ētiku veicināt un izkopt.

Tautsaimniecības maldi.

Saimniecības dzīves izpratni vēl arvien lielā mērā ietekmē dažādās vērtību teorijas. Vairums galveno tautsaimniecības atziņu un mācību balstās uz vienu vai otru no tām. Tomēr daudzas saimniecības dzīves parādības (pārprodukcija un bads, darba spēka pārpilnība un nabadzība), nesaskan ar secinājumiem un apgalvojumiem, kas izriet no šīm teorijām un tāpēc ir pamats šaubīties par pašu teoriju pareizību.

No nepareizām teorētiskām atziņām rodas arī nepareiza praktiska saimnieciska rīcība, un nepareiza praktiska rīcība noved beidzot strupceļā vai pat līdz katastrofai.

Tāpēc, ja gribam atrast izskaidrojumu tagadējām pasaules saimniecības chaosam, vispirms jāmeklē kļūda to teorētisko atziņu pamatos, kas noteic mūsu soļus praktiskajā darbībā.

Parastī vainu par nevēlamiem dzīves sarežģījumiem uzkrājam atsevišķu personu nemākulībai, ļaunprātībai vai bieži pat tikai viņu organizatoriskai piederībai pie viena vai otra ideoloģiska nogrūpējuma un iedomājas, ka pietiktu vadītāju personu maiņas, lai trūkumus novērstu un sarežģījumi izbeigtos. Patiesībā visiem šiem faktoriem pa lielākai daļai sekundāra nozīme. Mainot personas, bet paliekot pie tiem pašiem nepareiziem principiem, var varbūt vienu otru trūkumu novērst un panākt dažu apstākļu uzlabošanu, bet tā būs tikai īslaicīga, pārējo parādību un galu galā tomēr neatvairāmi atkal radīsies sastrēgumi un sarežģījumi. Bez tam nav jāaizmirst, ka arī vadītājas personas savā rīcībā ir atkarīgas no tā, kādām atziņām sabiedrības resp. tautas vairākums tic un grib sekot. Tāpēc arī vēl nepietiek ar teorētisku problēmu atrisinājumu zinātnieka kabinetā, ir nepieciešami, lai paši saimniecības dzīves noteicēji un sabiedrības respekt, tautas vairākums pareizi izprastu cēlonisko sakarību starp teorētiskām atziņām un praktisko darbību. Nepieciešams, lai tautas vairākumam būtu pilnīga skaidrība arī par to, kādi praktiski soļi izriet no jaunām teorētiskām atziņām un kurp tie noved.

Nav viegls uzdevums orientēties tautsaimniecības pretrunu labirintā, un šo uzdevumu padara vēl grūtāku ieraduma spēks. Cilvēki bieži vien tik ļoti saraduši ar daudziem, arī aplamu teoriju radītiem un tā tad nepareiziem apgalvojumiem, un tie ir jau tik dziļi iespiedušies viņu zemapziņā, ka cilvēki uzņem tos kā neapšaubāmu patiesību, sāk tiem piemēroties, un paši nemaz vairs nemana, cik lielā mērā viņu darbību ietekmē teorijas, kurām viņi nekad nevarētu apzināti pieslēgties.

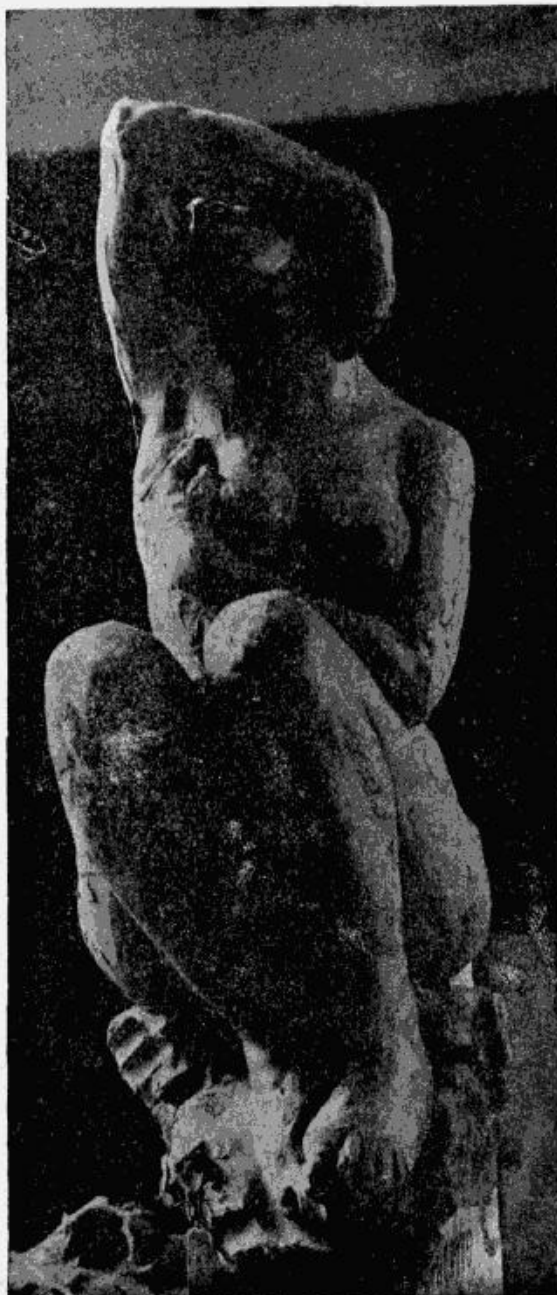
Pie tādām teorijām pieder «Marksa» vērtības vai virsvērtības teorijas.

Lai gan zinātniskā analīze sen jau atzinusi un pierādījusi šīs teorijas aplamību, tomēr sociālistu sistēmatisks propagandas darbs ilgajos gados panācis to, ka vēl šo baltu dienu daudzi praktiski soļi saimniecības laukā tiek tieši vai netieši šīs teorijas iedvesmoti un ar to attaisnoti. Šos soļus sāk sludināt, aizstāvēt un staigāt pat tie, kas domā un sakās esam Marksa mācību pretinieki un apkaŗotāji.

Tā piemēram, valsts sociālisma ceļu, kas loģiski izriet no Marksa mācības un ir šīs mācības dabiskais praktiskais iemiesojums (pēc pašu marksistu domām, tas gan ir tikai viens no etapa punktiem ceļā uz īsto sociālismu, par kuru praktisko formu tomēr arī pašu sociālistu vidū nav skaidrības) un uz kuru pirmie nostājās Krievijas uzticīgie Marksa mācekļi, šo ceļu drīzumā sāka iet arī Itālijas Musolini un vēlāk Vācijas tauta ar Hitleru priekšgalā.

Tas arī viegli saprotams, jo Musolini pats ir daudzus gadus bijis sociāldemokrātu partijas aktīvs darbinieks, un šīs partijas ideoloģija ir dziļi iesūkusies viņa asinīs. Tāpat arī Vācijas vadoņa Hitlera (viņš ne par velti pats nosaucis savu kustību par sociālistisku), pasaules uzskats veidojies zemē, kur sociāldemokrātu mācība dzimusi un sasniegusi savas attīstības kalngalus, un tāpēc arī viņam nebija grūti sākt staigāt tos pašus valsts sociālisma ceļus. Vēl jo vairāk tāpēc, ka pati tauta ar Hegela filozofiju, Bismarka politisko darbību un Marksa saimnieciskām teorijām bija pietiekoši mērā šai virzienā ieaugusi.

Droši vien ne Musolini, ne Hitlera negribēs pievienoties secinājumam, ka savā saim-

G. Šķilters. Izmisums.

niecības veidošanas darbā viņi un komunisti ir viena un tā paša ceļa gājēji. Hitlerš pats apgalvo, ka viņš ir komunisma nesamierināmākais pretinieks un jāatzīst, ka attiecības starp valstīm, ko reprezentē Hitlerš un Staļins, ne pavisam nevar nosaukt par draudzīgām. Ir arī zināma izšķirība starp Staļina, Musolini un Hitlera darbības paņēmieniem, taktiku, principu praktisko pielietošanu. Tāpat dažādi ir arī «lozungi», ar kuriem viņi motivē savus saimniecības eksperimentus.

Staļins to dara pasaules proletāriāta atbrīvošanas vārdā, Musolini liek iedegties italiešu sirdim par senās Romas vareņības atjaunošanu, un Hitlerš tie, ka vācu tauta izredzēta piepildīt kādu augstāku misiju.

Tomēr visi minēti fakti ir vairāk ārējas dabas, tie neizriet no principiālas izšķirības saimniecības likumu izpratnē un izskaidrojamā ar interešu pretešķībām, ar vadītāju personu vēsturiskās attīstības īpatnībām un ar daudziem saimnieciskās un garīgās kultūras apstākļiem, kas katrai zemei ir citādi. Bet saimnieciskās dzīves dziļākā uztverē un izpratnē ir Staļins, ir Musolini, ir Hitlerš ir un paliek viena un tā paša gara bērni, kas tie, ka ar atsevišķa indivīda saimnieciskās brīvības ierobežošanu var pacelt visas sabiedrības saimniecības līmeni un nodrošināt katram tās loceklim augstāko labklājību.

Tāpēc var teikt, ka izšķirība starp šiem trim vadoņiem ir vairāk kvantitatīvas nekā kvalitatīvas dabas.

Ja Krievijas eksperimenta praktiskie rezultāti sākumā bija pārāk negatīvi, lai to atkārtotu, tad daži ārējie panākumi Itālijas saimniecībā, (ka šie panākumi bijuši tikai ārēji, par to liecina dati un fakti, kas tagad kļūst zināmi. Starp citu, ne uz vienas valsts pilsoņa negulstas caurmērā tik liela valsts parādu nasta, kā uz Itālijas pilsoņa) bet galvenā kārtā pasaules saimnieciskais sabrukums ar tā drausmīgajām sekām un šī sabrukuma cēloņu nepareiza, proti marksiska izpratne pamudinājusi arī citas valstis vairāk vai mazāk pielietot savās saimniecībās tās pašas valsts sociālisma metodes.

Arī Francijā, kur personas brīvības un līgumu neaizskaramības ideja vienmēr augsti turēta, tagad Lavals spēris jau pirmos soļus uz šī ceļa, vienpusīgi atceļot noslēgto līgumu — valsts aizņēmumu — noteikumus un ievēdot dažādus ierobežojumus saimniecības dzīvē.

Pat Ziemeļamerikas savienotās valstīs, šī neierobežotā individuālisma zeme, krita kārdinājumā izmēģināt sociālisma mācības praktisko paņēmieni pielietošanu, un sāka regulēt — patiesībā sašaurināt ražošanu ar bēdīgi slaveno NRA kodu un citu rīkojumu palīdzību.

Visiem šiem soļiem ir viens kopīgs izejas punkts, proti Marksa mācības pamatteze, ka sociālās netaisnības, saimniecības depresijas, bezdarba un citu mūsu dzīves ārdītāju parādību pirmcēlonis atrodas privātīpašuma tiesībās uz ražo-

šanas līdzekļiem un vērtību ražošanas procesā.

Šī maldīgā pamatdoma pašlaik valda pasaulē, un no tās izveidojas visfantastiskākie apgalvojumi un projekti par saimniecības sabrukuma cēloņiem un to novēršanu.

Kaut gan šie apgalvojumi un no tiem izrietošie praktiskie soļi saimniecības laukā bieži vien runā preti veselam cilvēka saprātam, tomēr cilvēki, neredzēdami izejas no saimnieciskām grūtībām, kas liekas būt nepārvaramas, dziļā izmisumā apšauba savu veselo saprātu, sāk beidzot šādiem apgalvojumiem ticēt un gatavi pat upurēt augstākās kultūras vērtības, kas iegūtas ilgā un grūtā darbā un ciņā, gatavi upurēt savu saimniecisko brīvību, ja tikai viņiem paliek kaut mazākā cerība, ka ar to izdosies paglābt sev vismaz dieniško maizi.

Pie tādiem maldiem jāpieskaita doma, ka saimnieciska posta cēloņi meklējami ražošanas disproporcijā, privātās saimniecības anarchistiskā ražošanā, mašīnu konkurencē un citos līdzīgos apgalvojumos, kam kroni uzliek apgalvojums, ka cilvēkiem jācieš trūkums pārprodukcijas dēļ.

Lai arī cik aplami liekas esam šādi apgalvojumi, tomēr tiem jau ir savas praktiskas sekas: privāto uzņēmumu vietā stājas valsts uzņēmums, daudzās nozarēs mašīnu lietošanu aizliedz ar likumu (Vācijā cigāru tīšanas mašīnas, Šveicē — mehāniskās lāpstas un t. t.), un cilvēki jau nonākuši tik tālu, ka ne tikai ļauj, bet pat ieteic un prasa ražošanas samazināšanu, vai pat pārtraukšanu. Vēl vairāk, par neestrādāšanu maksā prēmijas (Z.A.S.V.) un sarozotās bagātības iznīcina. Vienā 1933. gadā iznīcinātas vērtības, kuru būtu pieticis pāri par 2.000.000 cilvēku uzturam, bet tai pašā laikā trūkuma dēļ aizgājuši bojā 3.600.000 cilvēku *).

Dziļāk papētījot un novērojot aprakstītā virzienā pielietoto paņēmieni praktiskos panākumus, jāspriež, ka uz tiem liktās cerības neattaisnojas. Gluži otrādi, jo konsekvētāk sāk šos ceļus iet, jo lielākas grūtības rodas. To piedzīvoja Krievija, kas tagad sāk soli pa solim atkāpties no saviem, kādreiz tai tik neaizkaramiem Marksa mācības principiem, un ja tur vietām arī manāma kāda apstākļu uzlabošanās, tad tā notiek tikai par tik, cik ļauj atkal izpausties atsevišķa indivīda iniciatīvai un ievēro viņa privātintereses.

Par Vācijas saimniecību vēl pārargri spriest, bet Vācijas faktiskā saimniecības diktatora, Valsts bankas prezidenta Dr. Sachta nesensais brīdinājums Karalauču mesē, ka nevar tik ilgi uz parāda saimniekot un ka pienāks reiz diena, kad būs jānokārto tagadējie rēķini, tāpat daudzas citas pazīmes liecina, ka arī nemaz neiet viss tik labi kā to gribētu. Itālijas nepārtraukti augošie valsts parādi un bezdarbnieku skaits (1926. gadā — 95 tūkstoši, 1927. g. — 278, 1928. — 324; 1929. — 301; 1930. — 425; 1931. — 724; 1932. — 1.006; 1933. — 1.018 un 1934. g. — 963 tūkstoši bezdarbnieku) rāda, ka arī Itālijā saimniecības problēma nav atrisināta un apstākļi tur drīzāk pasliktinājas nekā uzlabojas. Tas pats novērojams arī citās valstīs. Visur, kur valsts vara sāk iejaukties ražošanas procesā, ar šo iejaukšanos nekādu paliekošu saimniecības uzlabošanu nepanāk, bet rada vēl jaunus grūtības.

Tas arī pilnīgi dabiski, jo visu šo soļu slēpjas ražošanas procesā, un ja šī atziņa ir nepareiza, tad, protams, arī no tās izveidotie praktiskie paņēmieni nekad nevarēs dot īsto atrisinājumu.

Par to, ka saimniecības sabrukuma un, varbūt, pat Spenglera pareģotās kultūras bojāejas pirmdīgļis slēpjas nevis ražošanas, bet maiņas procesā un kā to padarīt nekaitīgu, par to nākamajā rakstā.

Nemo.

*) Deutsche Rundschau, Januar 1935. Lpp. 63. Pēc «Pasaules posta» apkaŗošanas palīdzības komitejas ziņojuma 1933. gadā miruši badā 2.400.000 cilvēku un izdarījuši pašnāvību trūkuma dēļ 1.200.000 cilvēku. Tātā pašā laikā iznīcināti: 588.000 vagodu labības, 144.000 vagonu rīsa, 267.000 maisu kafijas, 2.560.000 kg cukura, 145.000 kg svaigas gaļas, 28.000.000 kg konservu gaļas un 423.000 vagonu labības sadedzināti. Šo pārtikas līdzekļu būtu pieticis, lai paglābtu dzīvību 67% no tiem, kas aizgājuši bojā badā.»

F. M.

Spirta un degvīna monopola nodaļa

STUDENTES!
Mēteļus, kleitas pagatavo
M-me GRŪBE, Matīsa ielā 19, dz. 6
Elegantī un lēti Tālr. 97421

Dāmas, kas grib eleganti apģērbties, iegriezāties pie
J. Pušinskis,
Elizabetes ielā 89, dz. 9, tālr. 34609

Akciju sabiedrība
»Moritz Feitelberg«
Brīvības bulv. 3. Brīvības ielā 67

Pirmklasīgs kungu drēbnieks
H. TELJATINS
Kr. Barona ielā № 14. Tālr. 27857
Elizabetes ielas stūrī

Tikai Durafōn-ilgviļņi dod Jūsu matiem vajadzīgo izturību un el-ganci **Dāmu un kungu frizētava**
Harijs Lārmanis
Dzirnavu ielā 44, Skolas ielas stūrī. Tālr. 32639. Latv. ūnivers. apmeklēt. 15% lētāk

Gatavi rokdarbi, rokdarbu piederumi, jaunākie zīmējumi Pēdējie ārzemju paraugi un modeļļ
Lapainis Emma
Rokdarbu veikals, Rīgā, Kr. Barona ielā 33-35. T. 31377

Dāmām pārdod zīda un vilnas audumus, veļu, adītas preces, gultas segas, spilvenus, logu aizkarus, bērnu kleitīņas, apavus u. t. t.
ELIZABETES IELĀ Nr. 18, DZ. 1. Tālr. 28375
Vienīgais latviešu uzņēmums šinī nozarē

Studentes, studenti
uz nomaksu izdevīgi iepirkties
Raiņa bulv. 25, dz. 3, sākot ar 1 lš ned. Pulksteņi, portstigari, sudrabs, zelts, alpaka, kristāls

Izpilda visus grīdas bonierēšanas un logu tīrīšanas darbus
M. Kavass
Merķeļa ielā 19, tālr. 22529

Labam galdam nepieciešams arī glītas papīra zaļvetas
Vienīgais latv. uzņēmums šajā nozarē
I. Latv. papīra mežģiņu u. zaļvetu rūpn.
Ipašn. **J. Stukula mant.**
Rīgā, Blaumaņa ielā 5. Tālr. 23316

Dāmu garderobju atelje
B. Grismanis
Pārvietota Lācplēša ielā 13, dz. 2
Parterē tālr. 26175. Lielā izvēlē ārzemes modeļļ un materiāļļ. Sezonas jaunumi

Speciāls smalkādu preču veikals
Z. JOFFE
Rīgā, Marijas ielā 37, tālr. 32528
Lielā izvēlē dāmu somiņas, portfeli, naudas makas u. c.

Laizāns Jānis
Rīgā, M. Kēņiņu ielā 15, tālr. 22348
Tvaika plīšētava, drēbju dekatierēšana, hēlera darbi

Jānis Rozentāls.

Jānis Rozentāls dzīvoja laikmetā, kad latviešiem vēl nebija pašiem savas valsts. Nopietnāki domājošie latvieši bija spiesti izglītoties ārpus latviešu zemes Krievijā vai Vakarēiropā. Dzīvodami ārpus dzimtenes robežām, jaunie latviešu censoņi jo krasi izjuta savu kopību ar latviešu zemi un tautu. Tur arī meklējams un rodams tas spēks, kas palīdzēja skaidri pašiem sevi novērtēt noteiktam mērķim. Un darbs šo mērķu realizēšanai bija visa viņu dzīve.

Tā auguši visi mūsu garīgās kultūras celmlauži: Čakste, Blaumanis, Rozentāls. Šo vīru mērķu un uzskatu skaidrība ir apbrīnojama, pretēji viņu nespējīgai mūsu laiku jaunatnei.

Jānis Rozentāls dzimis Kurzemē. Jau kā zēns cīnījies par savu eksistenci, Rozentāls norūdās, agri iepazīstas ar dzīves grūtībām un no tām nebaidās arī uz priekšu. Pilnīgi bez līdzekļiem Rozentāls nonāk Pēterpilī, iestādamies mākslas akadēmijā.

Krievijā Rozentāls izaug franču realisma garā, bet kā latvietis nes sevi istu latvieša dvēseli: ass vērotājs ar lirisku romantismu apdvests. Rozentāla pasaule ir tā pati daiņu pasaule, kurā centrā latviešu zemnieks savā ikdienas darbā, priekos un bēdās. Labākie piemēri ir «Pavasaris», «Siena laiks», «Ganu meita», «No pļavas» un citi. Te Rozentāls dziļi jo dziļi izpratis latvieti pašā būtībā.

Tādēļ arī Rozentāls latviešiem tik miļš. Rozentālu saprot visa latviešu tauta. Viņš ir tuvs ikvienam, kā dziļi kultūralam baudītājam, tā vienkāršam skatītājam.

Rozentālam nav jācīnās ar publiku, jo Rozentāls jau ir pati tauta. Rozentāls ir latviešu tautas dvēseles iemiesotājs tēlos.

Ja arī gadījās apstākļi, kad bija jāievēro pasūtītāja gaume, Rozentāla lielais garīgais spēks aizvien prata, mākslai nekaitot, lietu atrisināt. Te Rozentālam palīdzēja viņa lielā inteliģence.

Bieži mēdz teikt, ka Rozentāls ir vislielākais latviešu mākslinieks. — Jā, savā laikā, savā laika mākslinieku saimē, protams, Rozentāls ir augsta galotne, varbūt visaugstākā. Bet tā kā katrai lietai ir savas vēstures, tā arī Rozentāls mums vairs ir tikai vēsturiska persona. Māksla nestāv uz vietas. Mākslas pamatprincipi ir augst, veidojas, attīstīties. Ja vēlākai paaudzei nava vairs tās kristalliskās skaidrības, kāda bijusi Rozentālam, tad tas, protams, runā par sliktu jaunajiem, bet vēl neiznīcina to. Jaunai mākslinieku saimei derētu iegaumēt savā priekšteča teicamās īpašības, tas palīdzētu jaunajiem šī laika jucekli skaidrāki lietot izdibināt.

Rozentāls Latvijā reprezentē Rīgas pilsētas un Valsts mākslas muzeja. Šeit redzami Rozentāla vislabākie darbi kā: «No pļavas», «Pavasaris», «Veļas mazgātājas», «Māte ar bērnu», «Grūnberga ķezes» un «Nefedjevas kundzes» portreti un Rozentāla diploma darbs «No baznīcas». Šo darbu ietekmē ir visi Rozentāla dievinātāji. Un tiešām jāsaprot, ka Rozentāls ar savu īpatnējo, maigi dzejišķi apdvesmoto formu un krāsu skaidrību atstāj svinīgu iespaidu.

Visi Rozentāla darbi īpatnēja rozentālska garīguma apdvesti. Tas padara viņa personību jo lielāku, un viņa pēcteči, atdarinātāji kā Zeberīns un citi, nespējami radīt šo garīgo pasauli, ir seklī, pat banāli.

Un jāsaprot, ka ļoti netaisni mēs apejamies ar lielo vīru kultūralo pasauli. Šie pēcnāves manuskripti un piemiņas izstādes līdz šim ir vislielākais noziegums, ko esam nodarījuši netaisni garīgai personībai. Kā tas savā laikā bija ar Raini, tā tas tagad ar Rozentālu.

Rozentāla piemiņas izstāde galvenokārt ir uzmetumu un neizdevušos darbu sakopojums. Tas ir ļoti neinteliģents un aplams uzskats, kad tādās reizēs, kad svarīgākais princips ir kādas garīgas personības apskaidrošana, apgaismošana, lai gūtu gaišāku, skaidrāku iespaidu par kādu vērtību, mēs izņemam no kvantitātes principa.

Tādā jucekli ir grūti kaut ko saskatīt. Pat vērtīgais un labais it kā pazūd uzmetumu un meklējumu neskaidrībā. Un gala rezultātā — vilšanās, kur vajadzēja būt otrādi. Lielo vīru garīgas lietas aizbildņiem un kārtotājiem vajadzētu būt apzinīgākiem un zināt, ka viņiem darīšana ar kultūras vērtībām, nevis ar materiāla rakstura parādībām.

Antons Megnis.

Instrumenti un piederumi
anatomijai, sekcijai,
fizioloģijai u t t.

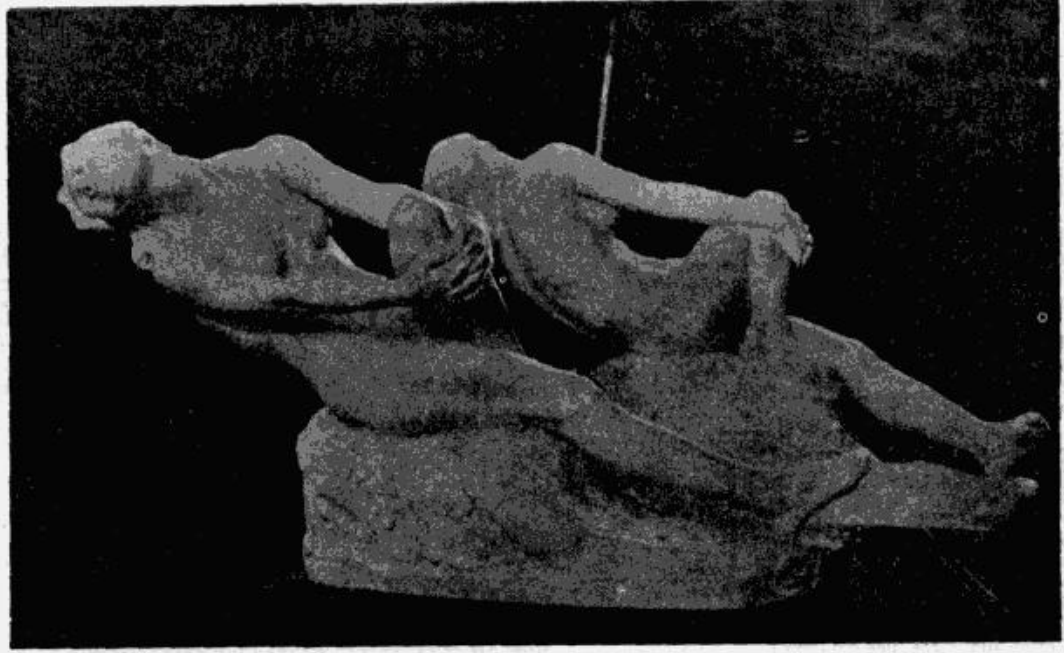
K. Margravs,
Atkl. sab.
Rīgā, Kungu ielā № 16

O. LEJA
cepuru salons

Rīgā,
Brīvības ielā № 5. Tālr. 32522

Uzmanību studenti!

Drēbn. **Fricis Lētiņš,**
kas beidzis Berlīnes drēbn. piegriešanas arodmeist. skolu. Ir labākā garantija, ja jūs būsit apģērbts pēc XX. g. s. jaunākām modes prasībām.
Rīgā, Blaumaņa ielā 28, tālr. 23878
Pirmklasīgs darbs. Mērenas cenas
Studentiem 10% rabats

G. Šķilters,

Kutelīgs jautājums.

Universitātes ziņas.

Tauts. un tiesību zinātņu fak.

Doc. V. Vītols ziņo, ka viņš pārbaudīs banku politikā katru mēneša pēdējās dienās, jāpierakstās fakult. kancelejā līdz 15. dat., pēc tam izziņos noteiktus pārbaudījumu datumus.

Doc. L. Ausējs pārbauda finanču un apdrošināšanas matemātiskā trešdienās plkst. 17 (praktiskos darbos) un piektdienās plkst. 16 (teorijā). Jāpierakstās fakult. kancelejā līdz katras nedēļas otrdienai.

Doc. H. Albāts startp. tiesībās eksāminēs piektdienās no 11—21 48 klausītāvā, bet pagaidām komandējuma dēļ pārtraucis eksāminēt.

Doc. Ed. Šīrons visos savos priekšmetos eksāminēs 28. nov. un 12. dec. plkst. 9.30 Baznīcas ielā 5-3. Jāpierakstās kancelejā.

Doc. Mucenieks eksāminēs savos priekšmetos 5. nov. un 10. decembrī plkst. 9 rītā, Baznīcas ielā 5-3.

Doc. Akmentiņš eksāminēs valsts tiesībās un tiesību zinātņu ievadā 10. dec. plkst. 13, 48. klausītāvā. Eksāminēs bez iepriekšējas pieteikšanās ar rakstu darbu.

Prof. V. Sinaiskis dos ieskaitījumu sēminārā civiltiesībās un romiešu tiesību vēstures eksāmenā ceturtdien, plkst. 17 fakultātes kancelejā.

Filoloģijas un filoz. fak.

Lektors Vilde lasa bērnu patopsicholoģiju sestdienās no 15—16 6. klausītāvā.

Prof. P. Ķiķauka lasa krievu literatūras vēsturi piektdienās plkst. 9—11 41. klausītāvā.

Ģermāņu nodaļā svitroti Bernhards Šovs un modernie ziemeļnieku drāmatiki, tai vietā ievēdot ģermāņu mitoloģiju un vecģermāņu metriku.

Paidagogijas nodaļas studentiem, kas iestājušies pēc 1932. g. 15. septembra ieviests praktiskie darbi vienu sēstestri pa 4 stup-

dēm nedēļā Rīgas pilsētas Jaunatnes pētīšanas institūtā. Tuvākas ziņas pie prof. P. Dāles un asist. M. Liepiņas.

Papildinājumi 11. oktobra paziņojumam: Sacensības darbi Rīgas pilsētas izsludinātām godalģām:

Filoloģijas un filozofijas fakultātē: Rīga un virsbīskaps. (1201.—1561.)

Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātē: Rīgas pilsētas saimniecisko uzņēmumu revīzijas organizācija.

Zentas Mauriņas literatūras studija

Tērbatas ielā 45 (47. pamatskolā). Virstemats «Tagadnes lielie dzīves apliecinātāji».

I. lekcija 1. novembrī, plkst. 20: Unamuno ugunīgajā kalvē. II. lekcija 8. novembrī, plkst. 20: Unamuno — mūsdienu gudrais. III. lekcija 15. novembrī, plkst. 20: Sūaresa smalkajā vaņavīksnes pasaulē. IV. lekcija 22. novembrī, plkst. 20: Spēka pilnie somi.

Ieejas maksa: Ls 1,20 par atsevišķu lekciju. Par visu ciklu Ls 4,—.

Tautsaimniecības un tiesību zinātņu fakultātē.

Tiesību zinātņu nodaļas vadītājs aizrāda, ka universitātes padome savā 29. maija sēdē apstiprinājusi papildinājumus nodaļas diplompārbaudījuma, kas stājas spēkā ar 1935./36. māc. gadu. Papildinājumi nosaka:

1. Vienā no diplomeksāmeniem jāiztur rakstveida pārbaudījums. Priekšmetu, kurā notiks pārbaudījums, fakultāte paziņos 6 nedēļas pirms diplomeksāmenu sākuma, bet rakstu darba tematu komisija izrauga tikai eksāmena dienā tieši pirms eksāmena sākuma. Pie mutvārdu pārbaudījumiem pielaiž tikai tos, kas apmierinoši izturējuši pārbaudījumu. 2. Diplomantiem, kam palicis neizturēts pārbaudījums vienā priekšmetā, tas jāiztur viena gada laikā, pretējā gadījumā jāatkārtoti visi diplompārbaudījumi. Piezīme: Tiem, kas savā laikā izturējuši pārbaudījumu tirdzniecības tiesībās kā kursa

priekšmetu, bet nav izturējuši diplompārbaudījumu līdz 1935. g. pavasara sesijai, jāatkārto pārbaudījums kā tirdzniecības tiesībās diplomeksāmens. 3. Tie, kas trīs diplomeksāmenus sesijās nav nobeiguši visus mutvārdu diplompārbaudījumus, var pēdējo reizi turēt diplompārbaudījumus visos priekšmetos ne agrāk kā pēc divi semestru studijām fakultātē. — Jaunā valsts tiesību programma dabūjama kancelejā.

Māksla.

Eduarda Kalniņa ērģeļu koncerts.

E. Kalniņš pēdējos gados palicis ievērojamu rosigāks, rīkojot jau trešo ērģelkoncertu, turpretim gadus desmit atpakaļ, kad bija daudz vieglāk tikt pie vārda, par viņu daudz nedzirdējam. Liekas, savas stingrās paškritikas vadīts, Kalniņš agrāk neriskēja ar patstāvīgu koncertu! Isā laikā koncertants iekāpojis arī jau kuplu cienītāju pulku — gandrīz pilna baznīca.

Programmā šoreiz deviņi autori. Daži no retāk dzirdētiem darbiem, lai gan smalkjūtīgi istulkoti, kā kompozīcijas nenozīmīgāki, turpretim liriskais, vairākkārt dzirdētais L. Vjerina andantino arī šoreiz sevišķi patīkams, sevišķi jo tādēļ, ka atskapotājs to bija ietēpis skaistās registru nokrāsās.

Ar isti brīvu meistarisku spēli Kalniņš izcēla divus monumentālus Bacha darbus — tokatu un fugu (d) un C. Franka — korāli (a). Šie atskaņojumi visilgāk paliks atmiņā, te K. pa pilnam parādīja savu muzikālo un tehnisko gatavību.

Ar dažām Volfa un Hasa dziesmām piedalījās E. Traviņa nodziedot tās rezignētā, izjustā uztverē.

Mūzikālās pēcpusdienas, ko rīko Latv. konserv. absolventu b-ba, pelna plašāku ievēribu, jo sniedz mūziku rūpīgā sagatavojumā. Šis pēcpusdienas notiek divreiz mēnesī, svētdienās plkst. 16. Ar savu minimālo ieejas maksu tās atļauj katram vienu stundīgu «ziedot mūzai», paklausīties ir kāmermūzikā ir solo priekšnesumus.

Jaunā saspēlē izteiksmīgi veidojās Franka sonāta vijolei un klavierēm A. Dukeļa un L. Reinholdes atskaņojumā. Tāpat apzinīgā tulkojumā Saulīte-Tīlmane (klav.), Bertulsons (oboja), Kūcis (fag.) iepazīstināja ar franču autora Pulanka trio. B. Kuze dziedāja vairākas dziesmas. Ši bija jau trešā pēcpusdiēna. Piegriežama uzmanība turpmākajām.

A. Z.

Atbild. redaktors: Roberts Spodris.
Kollēģijas priekšsēde Elza Gallo.
Izdevējs:
L. univ. stud. vienotņu Vienkopa.

Būvuzņēmējs
Vilh. Kačerovskis
Vagnera ielā 15, paša namā

Studenti, fotogrāfijas
Foto-Ateljē
V. Urbanovičs
Rīgā, Kr. Barona ielā 14, tālr. 32114

Mēchaniska un autogeniska metināšanas darbnīca.
Izdarā visus auto remonta darbus. Pagatavo jaunus un izlabo: **klavāriņus instrumentus un optiskus aparātus**, kā arī šujmašīnas, rakstāmašīnas un visus **frizieru instrumentus**. Dzelzs un tērauda priekšmetu oksidēšana
K. JAKOBSONS,
Rēveles ielā 76, tālr. 97376

Uzmanību!
Paziņojums visiem apavu valkātājiem!
Izgatavoju visāda veida apavu pasūtījumus. Izpildu glieti izlabojumus. Darbs tiek izpildīts no labākajiem materiāliem. Speciāla galošu un botu vulkanizēšana un izlabošana.
Lētas cenas. Atbildīgs darbs.
P. Krūmiņš,
Rīgā, Tērbatas ielā 33/35

B. Carpeaux. Deja.

Speciālā formas cepuru fabrika

A./S. »J. Bujanovers«
dib. 1903. g.

Veikals: **Kaļķu ielā Nr. 16**